

Кир Буличов

Великият дух и бегълците

КЪЩУРКАТА

В петък съчини афоризъм. Както си лежеше на пясъка, съчини афоризма: „Човек не може да направи това, което не може да направи.“ Павлиш нещо не го хареса. Свечеряваше се. Той лежеше на пясъка и си представяше, че е на плажа. Припичаше. Присвиваше очи и пъдеше мушиците, закрили като облак слънцето. Би могъл да вдигне шлема, но скоро щеше да му призлее и мушиците щяха да се напъхат в скафандъра. Павлиш затвори очи и се опита да чуе ударите на топката и гласовете на къпещите се. Но гласове нямаше – мушиците се въртяха беззвучно, а летовниците останаха на Земята. Тишината му пречеше да мисли.

Павлиш се обърна по корем. Пясъкът беше сив, а дребните раковини, напомнящи раиранн зрънца грах, ставаха на прах между пръстите му. Сянката на „Компас“ стигна до него. Беше дълга и растеше всяка минута.

Време е да се връща на кораба и да се залавя за някаква работа. Може да изпрати сонда¹ и да погледа как се превръща в бяла точка, как потръпва във въздушните течения. Може да си приготви вечеря. Или да хапне нещо студено. Да се заеме с подреждането на трети сектор. Там би трябвало да има медикаменти и оборудване, а в същност е куп стъкълца, прах, трески и парчета метал. Доколкото се простират познанията му на корабен лекар, в трети сектор не може да има и никога не е имало части за радиостанция. Но Павлиш все пак ще се рови в боклуците като археолог, докато не се убеди, че това е напълно безполезно.

Това, което потискаше Павлиш, беше предопределеността. Дори само тя беше достатъчна, за да го изпълни с тъпа неприязън към сивия бряг и тая камара изкорубен метал, по инерция наричана кораба „Компас“.

От бодливите храсталаци, стигащи до плажа, излетя някаква странна гадина и се настани в сянката на кораба. Беше голяма колкото куче, но крехка и членестонога. Тя втренчено гледаше Павлиш с очите си на водно конче. Мушиците се въртяха като вихрушка над него. Гадинката най-последно взе решение, подскочи и се заудря в обгорялата страна на кораба като комар в прозоречно стъкло.

Павлиш стана, изтърси пясъка и раковините от коленете си и

1. Сонда – въздушен балон със самопищещ прибор, който се прилага при проучване на горните слоеве на атмосферата. – Б.пр.

повлече крака към люка. Преди четири дни се мъчи повече от час докато го отвори, мислеше, че никога няма да се справи. Тогава отвореният люк му се струваше спасение. А всъщност нищо не решаваше.

Гадинката се блъсна в шлема му. Павлиш замахна и я пречупи на две. Облакът мушици тутакси скри останките ѝ. Павлиш затвори люка, подпря го отвътре със стоманен прът. Мушиците се страхуваха от сянката и не се пъхаха вътре, ала с настъпването на вечерта можеше да се появи някой по-едър гостенин. Павлиш се съблече опипом и закачи скафандъра в нишата.

Аварийното осветление в коридора работеше лошо. Светлината мъждукаше, не стигаше до ъглите. Пък и без това ще се наложи да го изключи. Павлиш реши да изобрети кандило с олио. Или спиртник. Вече си се представяше как пише поредното си писмо в светлината на кандилото, когато се халоса в парче тръба.

Корабът беше разрушен. Туй на нищо не приличаше. Стане ли нещастие, нормално е да се взриви и да изчезне безследно. Ама кораб, изпотрошен като кола, блъсната в телеграфен стълб – дори е унизително. Духналият от морето вятър разклати развалината, на пода се посипа боклук и в премачканите ѝ недра нещо заскърца, зави.

Нямаше енергия. Нямаше връзка. Да бяха живи капитанът или някой от механиците, все щяха да измислят нещо. Макар че едва ли. Корабният лекар Павлиш за сега нищо не можа да измъдри. За да не се размеква, пускаше сонди, методично обследваше трюмовете, приведе мостика в относителен ред, водеше корабния дневник и написа писмо на Снежина. Плика с адрес на подателя „Планета Форпост“ пусна в останките от сметопровода.

Чакаше го още една работа. Най-важната. Анабиозните вани. Те имаха блок за автономно храняване. Температурата се поддържаше на нормално ниво. Павлиш пресметна, че ще стигне за около два месеца. При най-икономичен режим. И край. Павлиш ще остане последният човек на тази планета. Сетне също ще умре, ако не успее да се приспособи към тукашния въздух. Пък може и да доживее до дълбока старост.

Павлиш си представи, че е старче в съдран, омърлян скафандър. Излиза на стълбата пред кораба, враснал в сивия пясък, и храни от ръката си членестоногите гадинки. Те се блъскат, пречат си взаимно и го гледат внимателно и строго. После старчето се връща в чистичката, вехта кабинка, украсена със сухи клонки, и през сълзи се вижда в избледнялата снимка на Снежина. Тя не е остаряла. Все същата си е, опряна на брезата, гледа старчето със сините си очи.

Възможно е да се реши и на такава стъпка: да изключи анабиозните вани. Нито един от спящите няма да усети прехода към смъртта. Тогава може да превключи тази енергия към някой сектор и да преживее в безопасност няколко години. При тая мисъл му стана още по-гадно. Павлиш надникна в бившата реанимационна камера. Всеки ден се отбиваше тук, надявайки се на чудо. Зад вратата го очакваше все същата отчайваща бъркотия от проводници и изпотрошени прибори. Колкото и да се звериш, нито един проводник не ще се върне на мястото си. Не, ясно е, че няма да може да събуди втората смяна.

Но все пак те бяха още живи. Не беше сам. Оставаше грижата за живите.

Секторът за анабиоза е скрит в центъра на кораба и в здравите прегръдки на амортизаторите почти не беше пострадал. Тук беше чувствително по-студено, отколкото в коридора. Под матовите похлупаци на ваните се очертаваха човешки фигури.

– Има и случайности – каза Павлиш на термометъра. – Днес ние попаднахме тук. Утре някой друг. Току-виж взел, че попаднал.

Павлиш знаеше, че никой няма да дойде тук. Няма защо. Някога, преди много години, разузнавателна група е посетила планетата за два месеца или две седмици, съставила е карти, взела е образци от флората и фауната, установила е, че тукашният ден е равен на четири земни дни, а нощта – на четири земни нощи, доказала е, че за сега планетата не представлява интерес за хората, и си е заминала. Пък може дори и разузнавателна група да не е идвала. Долетял е автомат-разузнавач, побиблирил е...

Павлиш чукна с пръст по матовия похлупак на ваната като че ли искаше да събуди Глеб Бауер, който лежеше там, усмихна се и излезе.

Според пресмятанията слънцето трябваше вече да слезе до самата вода. Този момент би могъл да представлява интерес за бъдещите изследователи. Тъй че не е зле преди вечеря да отиде пак на плажа и да снима смяната на деня и нощта. Освен всичко друго сигурно ще бъде и красиво...

Беше прекрасно. Слънцето пълзеше по допирателната към яркозелената линия на хоризонта. То беше като на ивици – по лилавите шрихи проблягваха, проблясваха бели искри. Небето, яркотюркоазено близо до слънцето, ставаше все по-изумрудено, дълбоко и наситено, колкото повече се отдалечаваше от него, а зад гърба му вече се бе спуснала чернозелената нощ, и сивите облаци, които се зараждаха някъде на сушата, пълпеха към морето, затуляха ярките звезди. Храсталакът на дюните се

превърна в монолитен черен стобор, оттам се дочуваха съскане, трясък и мърморене, толкова заплашителни, че Павлиш предпочиташе да не се отдалечава от кораба. Снимаше залеза с ръчна любителска камера – единствената оцеляла на борда, и слушаше шумоленето зад гърба си. Искаше му се час по-скоро лентата да се свърши, слънцето да се размие в оранжево петно и да потъне в зелената вода. Но лентата нямаше край, оставаше още за четири-пет минути, пък и слънцето не бързаше да си почива.

Мушиците изчезнаха и това беше необичайно. За четири дни Павлиш свикна с безобидното им делово кръжене. Нощта заплашваше с нещо ново, непознато, най-вероятно коварно, понеже планетата беше още млада и на нея сигурно кипеше безпощадна борба за съществуване. Тук явно не заробват, не превъзпитават победените, а ги унищожават.

Най-после слънцето, наполовина топнало се във водата, изпълзя наядно, там, където покрай хоризонта се виеше черната лента на брега и образуваше залива, в чието дъно падна „Компас“.

– Е, няма що – каза си Павлиш. – Да доснимаме и да започваме първото си полярно зимуване. Четири денонощия непрекъсната нощ.

Павлиш не можа да се насили да дочака пълния залез.

Пръстът сам натисна стопа. Краката сами пристъпиха към люка, към сигурното убежище.

В този миг Павлиш видя светлинката. Тя проблесна точно на крайчеца на носа – черната ивичка до хоризонта, близо до която слънцето потъваше във водата. Павлиш си каза, че може би слънчев лъч се отразява от скалите или вълните, или пък го мамят изморените му очи.

След двадесет секунди светлинката се мърна отново на същото място. Павлиш не видя други просветвания – слънцето се изтърколи до носа, оранжевите му лъчи биеха в лицето, заслепяваха. Не можеше да чака повече. Изкатери се в люка, без да сваля скафандъра и шлема, притича на мостика.

В тъмнината едва фосфоресцираше мъртвият екран на телеокото. Към него насочи камерата, за да прожектира заснетото изображение.

На екрана слънцето пълзеше покрай зелената вода, разпръскваше твърде ярките си краски, отново притичваха тъмносивите ленти и припламваха искри.

Окото на камерата следваше слънцето. На импровизирания екран изумрудната вода се вълнуваше и полюшваше, защото ръцете на Павлиш се умориха и малко трепереха.

– Гледай сега – предупреди се сам.

В дясната страна на кадъра се забеляза краят на носа. И точно тук, в тази точка, видяна от камерата, пламна светлинката.

Екранът угасна. Павлиш остана в пълна тъмнина. Само пред очите му се мяркаха червени и зелени петна. Пипнешком върна лентата на онзи кадър, дето блесна светлинката. На екрана замря, спря се слънцето, замря и бялата точка в десния му край – светлинката.

Това беше толкова невероятно, че просто не можеше да го има. Светлинката трябваше да се окаже оптическа измама, халюцинация, защото Павлиш прекалено много бе чакал нещо, което би могло да му върне надеждата. Мозъкът му бе жадувал да се хване за нещо, па макар и за мираж... Но светлинката не беше мираж. Камерата също я бе видяла.

– Защо пък не? – попита Павлиш.

В отговор – мълчание.

– Защо ли стоя тук? Слънцето вече се е скрило и не пречи да се гледа носът. Ами я си представи, че светлинката вече я няма?

Павлиш си рече, че ако някъде наблизко има разумни същества, поне толкова разумни, че да притежават силен източник на светлина, излишно е да пази аварийните акумулатори. Опипом намери копчето, пусна осветлението на пълна мощност и корабът оживя. Стана по-топло, стените се разстъпиха, коварните предмети – парчетата тръби, примките на проводниците, ръбците на обшивката – вече не пречеха на Павлиш да притича през коридора към люка, престанал да бъде страшен и враждебен.

Павлиш опря ръце в люка, измъкна се до кръста навън и започна да брои, загледан в малиновото петно на хоризонта: Раз, два, три, пет... Блясък!

Светлината се задържа около секунда и угасна, а Павлиш успя да се настани на ръба на люка и да спусне надолу краката си в тежки обувки, преди тя да проблесне отново. Светлинката имаше приятен цвят. Какъв? Извънредно приятен бял цвят. А може би жълт?

Когато потъмня петното, което слънцето бе оставило по облаците, светлинката спря да мига. Светеше равномерно, сякаш оня, който си бе играл с ключа, най-сетне е разбрал, че идва нощта, включил е светлина-та на пълна мощност и е седнал да вечеря. И да чака гости...

От тъмното към Павлиш се хвърли нещо живо. Павлиш не смогна да си прибере краката и да се скрие в кораба, само протегна ръка напред. Нещото се оказа вече познатата гадинка. Тя омота със сухите си тънки крачка ръката на Павлиш и очите и на водно конче укоризнено

блеснаха, отразили светлината, паднала от люка. Павлиш отърси гадинката, както се отърсва паяк, и тя тупна на пясъка. Свят му се зави. Едва сега разбра, че е забравил да спусне забралото на шлема и диша въздуха на планетата. Призля му. Павлиш затвори люка и седна на пода. Смъкна забралото и увеличи притока на кислород, за да си поеме дъх.

Сега трябва да дам сигнал, мислеше Павлиш. Трябва да пусна ракетата, да запали прожектора. Трябва да извикам помощ.

Но ракети нямаше. Пък и да има, докато ги търси, ще минат още няколко денонощия. Прожекторите са счупени. Има фенер, даже два фенера, но и двата са много слаби, за шлема са. Е, какво да се прави, ще започнем с тях.

Павлиш дълго стоя до отворения люк, закриваше и откриваше с длан светлината, а със свободната ръка отпъждаше гадинките. Светлинката не реагираше, гореше все така ярко и равномерно. Стопаните й явно не се досещаха, че наблизко някой е изпаднал в беда. Павлиш измъкна от кораба сума ти неща, дето можеха да горят, и ги запали. Огънят не беше буен – във въздуха имаше твърде малко кислород, пък и гадинките попадаха в пламъка и се овъгляваха, съскайки като мокри дърва. Павлиш прахоса целия запас спирт и след десет минути борба с гадинките заряза това начинание.

Отстъпи към люка и се загледа в светлинката. Тя беше като светлото прозорче от приказната къщурка на горския, огън за ловците... А може и да е блясъкът от огнището под казана на людоеда?

– Добре – каза Павлиш на гадинките, които образуваха живописна купчина върху овъглените врати от шкафчетата, книгите, хартиите и парцалите. – Тръгвам.

* * *

Хубаво е, когато си взел решение. То изискваше безброй разнообразни и спешни действия. По нещо приличаше на суетнята преди заминаване на почивка: трябва да оправяш жилището, да оставиш храна на рибките, да помолиш съседката да полива цветята, да намериш стереолента, да се обадиш на приятелите, да се погрижиш за билети...

Павлиш започна първо от анабиозната камера. Походът към светлинката можеше да продължи и три часа и в това време нищо не трябваше да нарушава съня на втората смяна. Ако с тях стане нещо, пропада целият смисъл на похода. Павлиш изключи електричеството на кораба и включи вече порядъчно изтощените аварийни акумулатори към хранящия блок на камерата. Провери стабилността на температурата във

ваните, контролната апаратура. По негова преценка камерата не бе запалена от нищо. Дори ако отсъствува цял месец. Наистина, ако тръгваш на тричасова разходка по брега на морето, няма защо да мислиш и планираш цял месец, но разходката се очертаваше малко необичайна. Павлиш не без основание смяташе, че ще бъде първият човек, извършил нощно пътешествие по брега на тукашното море.

После трябваше да се погрижи за собственото си снаряжение, да вземе вода и храна. И накрая трябваше да затвори счупения люк така, че даже слон (ако тук се навъртат слонове) да не може да го отвори.

Като приключи работите, Павлиш излезе навън и неочаквано почувствува почти елегична тъга. Дългото здрачаване беше обагрило негостоприемния свят в почти всички отсенки на черния и сивия цвят и единственото близко нещо в това царство беше осакатеният „Компас“, засвирил печално под пристъпите на вятъра, самотен и безпомощен.

– Де, де, не тъгувай – каза Павлиш на кораба и го погали по изранения при аварийното кацане корпус. – Скоро ще си дойда. Отивам само на брега до светлинката и веднага се връщам.

Светлината гореше равномерно, Павлиш за последен път провери достъпа на кислород в шлема – ще стигне за шест часа, а в краен случай ще диша тукашния въздух. Макар че това е неприятно и доста вредно. Павлиш измъкна лъчевия пистолет, прицели се в един камък на брега и стреля. Лъчът го лизна, преряза го на две и половинките му светнаха червено и горещо. Край. Време е да тръгва.

Павлиш разрови с крак останките от огъня и го прескочи, но не от детинщина – искаше да се увери достатъчно добре ли е закрепено всичко.

Най-удобно беше да се върви по самия край на плажа. Вълните бяха пресовали пясъка с пенестите си езици и той бе станал еластичен. За сега фенерът не беше необходим и така се виждаше всичко, което трябва: безкрайната ивица пясък, тъмната вода вляво, черният хрусталак на дюните вдясно. И тъй до безкрая, до светлинката.

Павлиш измина стотина крачки и се спря да погледне кораба. Беше голям и ужасно самотен. Обръща се още няколко пъти – корабът все повече се смаляваше, потъмняваше, сливаше се с небето и някъде към края на първия километър Павлиш изведнъж осъзна колко малък и беззащитен е той самият. Стана му страшно, дощя му се да изтърчи до кораба и да се скрие в люка. Тогава изведнъж реши, че е забравил нещо много важно, дето ще му трябва по пътя, и ще не ще – налага се да се върне. Но докато измисляше причината, усети срам, обади се чувството му за

дълг – не бива да се връща. И тогава Павлиш се помъчи да си представи, че е жената на Лот и ще се превърне в солен стълб, ако се обърне назад. И до сутринта ще бъде излизан от лакомите за каменна сол обитатели на храстите...

Павлиш реши да пее. Пееше лошо. Певческите му способности комай не се понравиха на хрусталака и след втория куплет той млъкна. Пясъкът под краката му се нижеше като равна лента, понякога езикът на вълната близваше нозете на пътника и той стъпваше малко по-горе – заобикаляше пяната. Веднъж го стресна някакво бяло петно отпреде му. Павлиш забави крачка, напипа дръжката на пистолета. Петното растеше, виждаше се как от него се измъква нещо черно, многопръсто, кани се да сграби пришълеца. Но той вървеше, насочил пистолета, и чакаше петното първо да се реши да нападне.

Петното се оказа голяма раковина или може би бронята на някакъв морски жител. Няколко гадинки пълзяха по него и измъкваша с тънките си лапи остатъците от вътрешностите му. Тях беше взел отдалече за пипала.

– Къш, нещастници! – изпъди Павлиш гадинките и те послушно се махнаха, отлетяха към храстите. Изпод раковината изскачаше всевъзможен лаком дребосък, зариваше се в пясъка, търчеше към водата. В тъмното не можеш различи ни формата, ни нрава им. Някои се сливаха с пяната, други фосфоресцираха и като светещи петна щъкаха край брега.

След случая с раковината Павлиш се почувствува по-уверен – явно обитателите на морето и храстите си гледаха работата и нямаха намерение да нападат човека.

Мина вече час, откак напусна кораба, извървял е поне пет километра. Единственото, което сега сериозно го безпокоеше бе, че светлинката не се приближаваше. Все тъй далечен беше черният нос, все така равна ивичката пясък. Вярно, това не можеше да продължава вечно. Макар че диаметърът на Форпост е по-голям от земния, планетата все пак е кръгла и значи достатъчно отдалечените предмети непременно биха се скрили зад линията на хоризонта ...

И тогава Павлиш видя реката.

Отначало чу шум, който се смесваше с еднообразния ритъм на приборя. После видя и самата река. При вливането си в морето тя се бе разлиляла в множество ръкави. Тукашният бряг, укрепен от речния пясък, образуваше малък полуостров, вдаден в морето. Земята между ръкавите и от двете страни на делтата беше покрита със зелените петна на лишеите и тревата. Някакви растения, подобни на тризъбец, растяха направо във

водата. Преходът, изглежда, нямаше да бъде труден, но когато на няколко метра от водата кракът му изведнъж хлътна до глезена, Павлиш разбра, че реката може да му погоди някакъв номер.

Още следващата крачка се оказа по-трудна. Пясъкът беше податлив, с жвакане всмукваше крака му и се стараше да не го пуска.

– В края на краищата – рече си Павлиш – нищо не ме заплашва. В скафандър съм и дори да затъна по-надълбоко, няма да си намокря краката.

И в този миг, изгубил опора, хлътна до кръста. Опитът да се измъкне от капана доведе само до това, че затъна още няколко сантиметра. Скафандърът беше мек и тинята притискаше гърдите му, примъкваше се към раменете. Павлиш си спомни, че ловците, ако пропаднат в блато, винаги се хващат за клон или поне за храст. Наблизо нямаше клон, но наоколо – три метра напред – се виждаше храст. Павлиш съобрази, че почвата покрай него трябва да е твърда, и скочи.

Навярно отстрани скокът изглеждаше странно: някакво същество, затънало до гърди в пясъка, прави конвулсивно движение, изскубва се с няколко сантиметра, придвижва се около половин метър напред и тутакси почти напълно изчезва от погледа.

Скокът беше грешка, която можеше да му бъде простена само защото Павлиш никога по-рано не беше попадал нито в блато, нито в подвижни пясъци. Сега на едва полюшващата се набъбнала от мехури повърхност се виждаше само горната част на шлема. Павлиш изви очи и видя, че границата на пясъка бавно се издига по прозрачното забрало.

Всичко стана толкова бързо, че Павлиш дори не успя да се уплаши. Обърна глава към далечния нос, като внимаваше да не прави излишни движения. Светлинката си гореше. Чакаше. Стана нужда да вирне глава, над пясъка се показваше само върхът на шлема с ненужната антена, настроена на кораба, дето няма кой да те чуе. След няколко секунди светлинката изчезна. Всичко изчезна. Беше тъмно, ужасно тясно и съвсем неясно какво да се прави по-нататък.

С мрака дойде и страхът. Павлиш задиша бързо и повърхностно, въпреки че балоните добросъвестно подаваха толкова въздух, колкото бе необходимо. Шлемът беше достатъчно твърд, така че нямаше опасност да се задуши и загине. Да загине... Тази мисъл се мярна в мозъка, му, закачи се за нещо и там си остана. Да загине. В тая дупка като нищо можеш да загинеш. Само остане тук – и без тебе. Като риба на сухо, като мишка в капан. Да загине...

Думата притежаваше някаква магическа сила. Беше отвратителна,

лъжлива, зла. Павлиш знаеше, че тази дума не може да се отнася за него, защото... ами защото него го чакат. Чакат го Глеб Бауер и Кира Ткаченко, и шурманът Батурин, без него те също ще загинат. И ако някога тук дойде кораб, а това непременно ще стане, ще бъде късно. Хората ще намерят телата в анабиозните вани, телата на загиналите, защото не е имало кой да ги събуди, ще разберат, че на кораба е имало още някой, който по-късно е изчезнал. Ще го търсят, и то се знае, никога няма да го открият. Дори ако заселят планетата и хиляди хора заживеят тук, все едно – никой никога не ще намери доктор Павлиш, тридесет и четири годишен, щатен, ръст 1,83, очи – сини.

– Стига де – спря се Павлиш. – Така може да се умува до сутринта. На работа.

Твърдят пясък е отзад. Повече не бива да се рискува. Никакво движение напред, само назад, към брега.

Павлиш опита да вдигне ръце. Беше възможно, но трудно – пясъкът бе лепкав и тежък. Пробва да загребе с ръце напред, ала само потъна повече в тинята и трябваше отново да замре, за да се справи с новия пристъп на паника, стиснала мозъка му. Паниката беше ирационална – тялото, усетило близостта на смъртта, започваше да се мята. Павлиш изчака да премине. И тогава неочаквано краката усетиха твърдата почва.

– Великолепно – каза Павлиш, за да успокои бунтарите и страхливците, дето се бяха намърдали в тялото му. – Та аз си знаех, че това тресавище не е бездънно. Обикновена дупка. Стоим си на дъното и ей-сега ще потеглим обратно.

Лесно е да се каже, ама как да се изпълни...

Пясъкът не искаше да пусне плячката си и я теглеше надолу, към дълбокото. Дъното беше хлъзгаво и несигурно. Но Павлиш все пак прекрачи нагоре по склона на ямата и веднага се почувствува дяволски уморен. Тежък товар го притискаше. Кой знае защо, си представи водолаз, който бавно пристъпва надолу...

– Чакайте – каза Павлиш. – Сетих се.

След минута дясната ръка се провря през пясъка и напипа копчето за подаване на въздух. Павлиш го натисна докрай и не го пусна, докато въздухът, който задавяше гърлото му, заплашваше да извади очите му от орбитите, спираше сърцето му, не напълни скафандъра дотолкова, че следващата крачка нагоре се оказа значително по-лека...

Павлиш пусна копчето едва когато излезе до кръста от подвижните пясъци, обърса със свободната си ръка мръсотията от шлема и видя светлината...

Павлиш седеше на брега, изпружил крака, и оставяше вълните да го заливат. Усмиваше се и току повдигаше ръце, за да усети колко леко и свободно им е сега.

Реката се вливаше в морето все така спокойно и не можеше да се отгатне мястото на доскорошното му заточение. Пясъкът се бе загладил и чакаше нови жертви.

Но трябваше някак да премине реката, за да продължи пътя си по равния бряг, който беше едва на стотина метра от Павлиш.

Поотдъхна си и тръгна по пясъка към храстите. Раковините пукаха под краката му, отпред се чуваше шумолене, пращането на клоните, пясък. Павлиш се сети, че pistolетът може да се е набил с пясък, и спря, за да го провери. Дулото беше чисто.

Избягваше безобидната на вид рекичка. Изкачи се на ниското възвишение и се спря пред плътната стена на храстите, опита се да разтвори клоните, но бодлите здраво се държаха един за друг.

След като се помота няколко минути край стената от храсти, напразно дирейки пролука в нея, Павлиш плисна по тях лъча на pistolета. Вдигна се бял стълб дим и храстите предпазливо затихнаха. Павлиш включи шлемовия фенер и видя как храсталакът лекува раната си. През цепнатината се протягаха пръстите на клонките, ноктите на тръните, мъртвите клони се ронеха по земята, а на тяхно място израстваха свежи филизи.

Лъчът на фенера привлече гадинките и тогава за пръв път видя как те излитат от храсталака през отвърстията, които възникваха в непроницаемата стена, и после тутакси изчезваха.

Павлиш отстъпи, като се бранеше от гадинките, които тропаха с прозрачните си крила по шлема. Върна се на брега. Прекият път през реката отпадна. През храстите няма проход, за да се добере до такова място нагоре по течението, където няма подвижни пясъци. Не бива да се връща. Оставаше третият път – по морското дъно. Павлиш нагази във водата.

Дъното се снишаваше постепенно, вълните го удряха по краката, отблъскваха го към брега. Бавно пристъпваше по твърдия пясък. Когато потъна до гърди, движенията му станаха плавни и некоординирани, сякаш в полусън. Някъде на петдесетина крачки от брега дъното неочаквано изчезна изпод краката му и Павлиш потъна целият във водата. Не можеше да плува – скафандърът беше тежък, но за съжаление не чак толкова, че краката му да залепват сигурно по дъното. На всяка стъпка Павлиш губеше равновесие, теглеше го нагоре, ала като напук – не

напипваше с крак никакъв камък, за да го вземе в ръце.

Фосфоресциращите животинки отскачаха от човека. Беше тъмно и Павлиш включи фенера, за да не се отклони. Отдясно имаше пясъчен склон – краят на делтата, отляво дъното се спускаше стъпаловидно. Чувствуваше се течението на реката – водата го притискаше от страни, избутваше го на дълбокото и се виждаше как по дъното текат струйки пясък, които течението отнася.

Като слезе по-надолу, Павлиш попадна в джунгла от меки и податливи водорасли. Никой не му пречеше да върви по дъното на морето, но това не го успокояваше, защото не можеше да се отърве от усещането, че го дебнат, мчат се да равберат колко силен и опасен е...

От водораслите го зяпаше една муцуна с единственото си тясно око. Светлината на фенера се отрази в него и то още повече се сви, явно се напъваше да различи какво се крие зад светлото петно.

Павлиш замря и от рязкото спиране изгуби равновесие, течението го подхвана, повдигна го и го събори напред към муцуната. Павлиш махна с ръце, за да се задържи, и отметна глава, за да не изпусне противника от лъча светлина. Беше безпомощен, дори пистолета не можеше да извади, тъй като за целта първо трябваше да прибере ръцете си до тялото.

Окото се затвори, на негово място изникна зяпнала уста, паст, осеяна с игли. Павлиш спокойно можеше да се смести в нея и тутакси „довърши“ мутрата във въображението си, „добавяйки“ ѝ съответното тяло и опашка с шипове на края. Мутрата затвори уста и отново се ококори, сигурно беше стъписана от странното поведение на пришелеца: тоя тип едва докосваше дъното, махаше с ръце, клатеше се, обръщаше се, па отгоре на всичко се приближаваше към нея.

Чудовището не издържа това зрелище – явно реши, че Павлиш иска да го изяде. Изведнъж се извъртя, обърна се и търти да бяга. Тяло нямаше, нямаше и опашка с шипове, само нещо като скосен тил, снабден с плавници. Стъблата на водораслите се засукаха във водовъртежа.

Една паяжина, почти невидима сред подобните по цвят водорасли, беше слабо обтегната и се полюшваше заедно с растенията, които я заобикаляха. Изплашеното животно влетя с все сила в капана и сега се мяташе в мрежата. Върху него, пъргаво местейки крачета, се стекоха многоножки с тежки светещи челюсти, които се впиваха в муцуната, ръфаха я, без да обръщат внимание на яркия лъч на фенера, и водата потъмня от кръв, а движенията на жертвата ставаха все по-вяли, конвулсивни.

Нерешителност обзе Павлиш, въображението му оплете

подводните джунгли в стотици зелени мрежи и му се струваше, че само да мръдне, и ще попадне в клопката им. И когато най-сетне се реши, пое обратно и като се измъкна от водораслите, се спусна по-надълбоко, за да заобиколи джунглата. Многоножките имаха силни и остри челюсти, а скафандърът не бе пригоден за защита от такива хищници.

Но в дълбокото движението му се затрудни от течението, което напомняше силен вятър. Павлиш намери най-сетне продълговат камък, подобен на отчупен пръст, и го взе в свободната си ръка, за да не изплува при всяка стъпка. Стената от водорасли се полюшваше съвсем близко, веднъж в пролуката между растенията видя още една паяжина, под която дежуряха многоножки. А може и да му се е сторило.

Докато крачеше покрай джунглата, Павлиш погледна часовника. Вече два часа, откак бе напуснал кораба. Гъсталаците проредяха, сигурно вирееха по-добре там, където прясната вода на реката се смесваше с морската. Значи вече може малко по малко да свива към брега. Скоро пътешествието по морското дъно ще свърши. Много му се искаше по-бързо да се измъкне на сушата, където живееха безвредните неспокойни гадинки. Павлиш се заизкачва нагоре по полегатите стъпала и като вдигна глава, видя през тънкия слой вода полюшващите се звезди и ивичките пяна, обточили вълните.

В този миг нещо силно го халоса по гърба. Той инстинктивно се люшна напред, удари чело в забралото и понечи да се обърне. Доядя го как бавно се обръща, за да посрещне следващия удар с лице.

Отзад нямаше никой.

Павлиш почти минута плъзгаше фенера и се вираше в мрака, когато отново усети удар в гърба. Сякаш някой пъргав шегаджия се задяваше с него.

– А, така ли! – каза Павлиш. – Както искате. Аз отивам на брега. – Пак се завъртя около оста си, ала веднага рязко се обърна и се сблъска лице в лице с тьпозурлесто същество, подобно на грамаден червей. Съществото, като видя, че е разкрито, тутакси се метна нагоре, изскочи от водата и изчезна.

– Тъй и не се запознахме – каза подир него Павлиш.

Направи още една крачка и почувствува, че излиза. Стоеше до шия във водата. Брегът беше пуст и се виеше като равна лента надалеч към светлинката (Павлиш я зърна веднага). Реката шумеше зад него, безсилна да го спре. И тъкмо тогава някой го сграбчи за другия крак и силно го дръпна надолу.

Водата заклокочи. Павлиш изгуби ориентация и разбираше само, че

го влачат към дълбокото, което никак не му харесваше. Мъчеше се едновременно да измъкне крака си, да включи фенера и да стреля в оня, който го влачи.

Най-после фенерът светна, но в размътената вода Павлин; все не смогваше да различи врага си и когато все пак измъкна пистолета, стреля по посока към него. Лъчът блесна ослепително, хватката отслабна, Павлиш седна на дъното и разбра, че се е опитвал да го завлече игривият червей. Сега той се извиваше, разсечен на две от лъча, а водата наоколо потъмняваше. Павлиш го пожали – каза си: сигурно на него просто не му се е искало да се разделя с това интересно нещо – човека.

Вече се канеше да излиза на брега, когато от дълбокото изскочи ято тънки вретеновидни риби, очевидно привлечени от мириса на кръв. Вретената се раздвояваха като щипци и се впиваха в червея. Бяха много, страшно много и схватката между половинките на червея и хищниците беше ужасна гледка. Павлиш стоеше и наблюдаваше неравния бой. А когато едно от вретената се засили към него, разбра, че не бива да се помайва, и забърза към брега.

Вретеното се впи в хълбока му и ръфаше тъканта като зло куче. Нямахше как, пререза хищника с лъча. Тукатси, сякаш чули вик за помощ, няколко вретена зарязаха червея и се втурнаха подире му. Павлиш отстъпваше към брега, прекарвайки лъча по телата на хищниците, но сякаш на мястото на всеки загинал идваха по двама-трима и се залавяха да ръфат разсечените си събратя. На два пъти се добираха до скафандъра, ала тъканта не се поддаваше и хищниците продължаваха да го дърпат и скубят, сякаш издръжливостта му им вливаше сили.

Едип от тях успя да прегризе здравата тъкан. И крака. Павлиш заръмжа от болка и усети, че през дупката в скафандъра нахлу вода. Виждаше как все нови и нови вретена се впиват в краката му, отчаяно се теглеше към брега, прекарваше по водата отслабващия лъч, а тя вече кипеше наоколо, като фойерверк излитаха искри и кълбета пара.

Павлиш се измъкна на пясъка, изскубна впилите се в мъртва хватка хищници, или по-точно частите от тях, понеже всички бяха прорязани с лъча. Павлиш обхвана с две ръце глезена си и ги прекара нагоре по крака, за да излее водата от скафандъра.

Прасецът го смъдеше, усещаше, че тече кръв, но нямаше с какво да я спре. Беше направил непростима за един лекар грешка – не носеше дори лейкопласт.

– Такива – през вратата – каза сам на себе си. – Канеше се да прекараш приятна вечер. Разходка па лунна светлина.

Павлиш се почувствува страшно уморен, искаше му се да легне и повече да не мърда никъде. Дори и на кораба не му се връщаше, защото трябва да мине пак по морското дъно.

„Зарови се в пясъка и спи – подсказваше изнуреното тяло. – Никой няма да те закача. Почини си час-два, пък после поемай по-нататък.“

Малко му се гадеше и дишаше трудно. Павлиш разбра, че през дупката влиза местен въздух. Ама че беля. Отви парче от шнура, който висеше като акселбант през рамото му, отрязва с пистолета около половин метър и пристегна крака си под коляното. Не беше особено разумно решение – кракът ще отече и ще бъде трудно да ходи, ала и на смесения въздух няма да изкара дълго.

Като режеше шнура, Павлиш забеляза, че пистолетът дава съвсем слаб лъч. Или бе стрелял много често, или енергията му е била изтекла още на кораба. Павлиш го прибра. Оставаше ножът, но той едва ли би могъл да се смята за сериозно оръжие.

След това направи още едно неприятно откритие – по време на битката, кой знае как, се бе отворила раницата и храната се падна на рибите. На дъното се търкаляше само туба със сок. Павлиш изпи половината, а другата скри на по-сигурно място.

По-разумно би било да се върне на кораба. Може би ще успее да зареди пистолета и най-важното – да си налее отново вода, да смени скафандръра. Лекомислено е да се върви по-нататък. Всяка крачка напред прави връщането все по-проблематично, още повече че не се знае какво го чака там. Ами ако това е чисто и просто действащ вулкан?

За да не го измъчват съмнения, Павлиш стана и бързо тръгна към светлинката, без да поглежда назад.

Беше жаден. Когато знаеш, че има само две глътки, още повече ти се пие. За да забрави, Павлиш концентрира вниманието си върху болката, макар че след около двеста крачки вече не бе нужно усилие на волята – кракът така болезнено пулсираше, че вече за нищо друго не можеше и да помисли. Остава само ухапванията да са отровни, помисли той. И какво ми струваше, щом го видях, веднага да изтичам към брега. А то стоях и гледах, изгубих цяла минута.

Упорството му стигна за още половин километър. После се наложи да седне и да развърже шнура, да усили притока на кислород. Но все пак му беше зле. „Май че изгубих много кръв“ – помисли Павлиш и преценил ситуацията като страничен наблюдател, реши за себе си: „Той няма да стигне.“

– Длъжен е да стигне – каза Павлиш. – Там чака Глеб. И цялата

втора смяна.

Отново стегна шнура. Почивката не помогна, само дето похаби су-ма ти кислород. Докуцука до храстите. Бяха по-високи, не толкова бодливи и повече приличаха на дървета. Павлиш намери прав клон и искаше да го отреже с ножа, но ръцете не го слушаха, та трябваше да си помогне с pistolета. Продължи, като се подпираше на жилавата пръчка и влачеше болния си крак. Вероятно приличаше на умиращ в пустинята пътник или на полярен изследовател, който с последни сили се стреми към полюса. И ако след полярния изследовател непременно тича вярното му куче, Павлиш също си имаше спътници – е, не толкова приятни като кучетата, но верни – няколко гадинки подскачаха по пясъка, излитаха, вдигаха се над главата му и отново кацаха на пясъка. Не бяха нахални, а дори учтиви. Ала те чакаха кога най-сетне упоритото двуного същество ще падне.

„Някой ден тук ще живеят хора – мислеше Павлиш. – Ще построят къщи, пътища. Може би ще нарекат някоя от улиците «Компас». В дългите вечери ще идват на брега на морето по пътечките, прокарани през храсталака, ще се любуват на ранното слънце, на зелената вода, а опитомените гадинки ще наглеждат децата или ще се перчат по раменете на стопаните си.“

Може би хората ще се научат да събират зелената паяжина от водораслите и ще майсторят от нея изящни шалове, преливащи се в различни оттенъци и леки. А за сега той, Павлиш, куцука по пясъка, отзад го дебнат абсолютно неопитомени гадинки, които не знаят, че човекът е цар на природата, а виждат в него само потенциалната храна. Сам саменичък...

А кой е запалил светлината? Кой чака пътника зад отворените капаци на прозорците? Приветлив ли е? Дали ще се учуди? Или ще го посрещне с куршум, стреснат от непознатия? Нали ако разумните същества са се появили тук сравнително скоро, те може да се окажат не дотам разумни, че да тичат на помощ на някакви си космонавти.

Но сега важното е да стигне. Няма значение дали там чака враг или приятел, вулкан ли е или светец храст. Ако се оставиш да те надвият съмненията – край на силите. Ще паднеш и ще доставиш незаслужена радост на членестоногите гадинки.

А между другото светлинката се приближи... Брегът доста рязко извиваше към носа, в края на който невероятно далече, но къде по-близо от преди, гореше светлинката. Храстите отстъпваха от морето, разкъсани от ниска скалиста верига – хребета на носа. Павлиш включи за

минутка фенера и разгледа проблясващите черни скали, еднообразно на-зъбени като стара крепостна стена. Наложил се да го угаси – гадинките се хвърляха към него, всяко отблъскване предизвикваше взрив от болка, припъзляла вече до бедрото, и пристъп на гадене.

Още повече притъмня, облаците се сляха в обща пелена и донесоха дъждец, ситен и гъст, който се стичаше по забралото на разклонени струйки. Изведнъж му се допря да подложи лице на дъжда. Вдигна забралото на шлема и наведе глава напред. Капките, оросяващи челото му, бяха топли и ароматни. Дъждът ухаеше, носеше упоиващия мирис на земя, аромат на вековни гори, на сочни степи, на огромни, пръснати по земята хищни цветя, на проломи, пълни с лава, на ледници, обрасли със светлосиви лишей, на гниещи пънове, от които нощем излитат разноцветни искри...

С отчаяно усилие, губейки съзнание, упоен от виденията, които донесе топлият дъжд, Павлиш спусна забралото. Стана нужда да седне на пясъка и да пропъди виденията, да диша дълбоко и равно и да се бори с непреодолимото желание да заспи. Павлиш се мъчеше да се озлоби. Хокаше се, надсмиваше се над себе си, сипеше подигравки, крещеше нещо обидно на гадинките, насадили се в кръг на пясъка...

После отново вървеше. Струваше му се, че по петите го следва слон. Голям бял слон с еластичен хобот и клепнали уши. Слонът тепаше по пясъка и побутваше Павлиш да бърза. Слонът беше видение. Гадинките също бяха видение. Светлинката беше видение. В действителност нямаше нищо – само пясък и вода. А водата беше зелена и ласкава. В нея се лежи меко. Тя ще го понесе назад, към кораба, ще го положи пред люка и Глеб Бауер, излязъл от анабиозата, ще дойде, ще вдигне Павлиш на ръце, ще го остави в каютата и ще каже:

„Браво, Слава, далече стигна.“

Сетне дойде просветлението. Тъмносиво небе. Твърд пясък. Скали, надвиснали над тясната пясъчна ивичка, които скриваха светлината. И в този момент, като се бореше с болката и й благодареше, че му върна разума, Павлиш се облегна на скалата, извади тубата със сока и го допи. Стана му още по-зле, но главата му просветна. И Павлиш забърза напред, защото се страхуваше да не изгуби отново съзнание, да не полудее.

Ала слонът вървеше ли, вървеше подир него. Стъпките му бяха тежки. Изглеждаше, че пясъкът потръпва и потъва под него.

Безпокоеше го изчезването на светлинката. Току-виж я подминал, но нямаше сили да свърне и да се покатери на скалата. Павлиш вече не можеше да прецени колко време мина, откак сви към носа.

А слонът е съвсем близко. Диша във врата му. Трябва само да обърне глава и видението ще изчезне. Ала хич не може да се самозастави. Уморен е не само физически. Всичко е уморено: и разумът, и чувствата – мозъкът отказва да поема нови образи, да реагира на тях – да се плаши от тях или да ги игнорира. Общо взето, беше му все едно върви ли след него слон или е плод на въображението му.

И все пак Павлиш се обърна. Надяваше се, че няма да види никого освен гадинките.

Но слонът съществуваше. Не, не слонът, какъв ти слон. Аморфна грамада неизвестно по какъв начин се поклащаше отзад, пригаждайки движенията си към скоростта на човека, дори накуцваше, сякаш влачеше крака си. Нямаше нито очи, нито хобот. Само на най-неочакваните места светлата обвивка изведнъж набъбваше и образуваше къси пипалца.

Павлиш включи фенера. И тогава го връхлетя злобата, дето така безуспешно се мъчеше да предизвика у себе си. Та нали само няколко десетки метра, няколко крачки останаха до целта, до светлинката! Не може така... Това не е честно, несправедливо е от страна на планетата.

Грамадата не отстъпваше. Само там, където лъчът на фенера се опираше в нея, беше се образувала вдлъбнатинка, сякаш светлината осезаемо е притиснала обвивката. Павлиш прекара лъча по тялото на грамадата и тя неочаквано леко изчезна изпод него, като се раздели на две форми и заприлича на пясъчен часовник.

Павлиш грабна pistolета, натисна спусъка, но лъчът се проточи в тънка струйка, хладка и безобидна, и прекъсна, преди да стигне до грамадата. Захвърли го. Беше тежък, тегнеше в ръката му, беше абсолютно безполезен.

Двамата стояха един срещу друг. Павлиш изключи фенера. Грамадата се разшири по средата и отново стана безформен чувал, голям колкото двуетажна къща. Една гадинка непредпазливо прелетя близо до нея. от обвивката се протегнаха пипалца, хванаха я, скриха я в тялото. И без нея.

– По дяволите! – изруга Павлиш и грамадата, чула гласа, се заклати. – Въпреки всичко ще стигна.

Обърна се с гръб към грамадата, защото нищо друго не му оставаше. И тръгна. Дъждът прекалено силно чукаше по шлема му, а ушите му звъняха. Но трябваше да върви.

Грамадата го настигаше. Чувствуваше приближаването ѝ, ала не се обръщаше. Скалите се отместиха. Носът свърши. Една скала, по-висока

от другите, с плосък връх, стоеше на самия край на носа. Там гореше светлинката, ослепително ярък фенер, закрепен на стълб. В светлия кръг сновяха гадинки и почвата около стълба беше осяяна с трупите им. До върха на стълба, до площадката, на която бе закрепен фенерът, имаше четири-пет метра. Черен куб, около два метра висок, заемаше част от площадката. Там вероятно се намираще силовата инсталация, която захранваше източника на светлина. И толкова.

Нямаше ни къщурка с отворени прозорци, ни пещера, в която гори огън, нито даже действащ вулкан. Имаше автоматичен маяк, поставен от някого, който живее далече и едва ли се мярка тука.

И пътешествието изгуби смисъл. Павлиш запълзя по скалата – едната ѝ страна беше полегата. Тази последна част от пътя отне всичките му сили. Нямаше откъде да ги вземе – човек може да преодолее всякакви трудности, стига да има цел, а ако я няма...

Грамадата също пълзеше по стената, малко по-бързо от Павлиш. И когато най-после докосна гладкия стълб, блеснал под дъжда, грамадата пусна пипало и досегна крака на Павлиш – болния, вдървен крак. Ужасната болка го накара да изкрещи, защото отровното пипало докосна раната му.

Павлиш отдръпна крака си, притисна се до стълба, а ръката му се вкопчи в напречната греда. Къси гредички стърчаха от двете страни на стълба – по тази стълбичка се е изкачвал вероятно пазачът на фара. Само инстинктът за самосъхранение движеше човека. Съзнанието бе изключено, пулсираше единствено мисълта: „Да беше дошъл пазачът...“ После тъмнина и отново рязка болка – друго пипало пълзеше по крака му. Едва на площадката се свести. Как бе успял да се справи с тези пет метра – грохналият Павлиш така и не разбра. Гледаше надолу. Светлата грамада бе обвила стълба и бавно пълзеше нагоре. Павлиш извади ножа, рязна с него първото от стигналите до площадката пипала, то изчезна, но на негово място изникна ново. Помагаше си с лъча на фенера, който караше пипалата да замират, ала те бяха толкова много и вече от всички страни се промъкваха към малката площадка, издигайки се над ръба ѝ като листенцата на хризантема.

Павлиш отстъпи към черния куб на енергоблока, видя заключения люк и пипнешком затърси копче или дръжка. Не смееше да се обърне с лице към куба, защото трябваше да прерязва нахалните „листенца“, да върти глава, за да ги задържа с лъча. А листенцата се извиваха и се събираха в центъра, до краката на Павлиш. Люкът се отвори внезапно и като пропадеше назад, той изгуби съзнание.

Павлиш отвори очи. Гореше равномерна светлина. Лежеше в неудобна поза, опрял глава в ъгъла на куба.

Понадигна се, като се опираше на лакът. Зад отворения люк осветени от лъчите на фара, проблясваха капки дъжд и падайки, потрепваха леко, като всичко, гледано през силово

Павлиш седна. Огледа се. Главата така го болеше, че му се искаше да я отвинти и поне малко да поживее без нея. Кракът липсваше. Почтоно Павлиш не го чувствуваше. Черният отвън куб беше бял и светъл отвътре и затова изглеждаше просторен. По цялата странична стена се ширеше пулт. Над него висеше малка картина, обикновена стереокартичка, каквито хората си изпращат за Нова година: брезова гора, слънчеви петна по листата, мека трева и облаци по яркосиньото небе. Далеч от Земята космонавтите стават сантиментални. И ако някъде по пътя, на Сатурн или на Марс ги догони пощата, запазват картичките и ги закачват по стените на каютите си.

Всичко останало бе разбираемо и просто; пулт за далечна връзка, резервен скафандър за случай, че някой попаднал в беда космонавт се добере до автоматичния маяк, оставен от разузнавачите на безлюдната планета, шкафче с вода, лекарства, храна, оръжие, портативен енергоблок...

Някога на Земята е имало такъв обичай: когато ловците в тайгата си тръгвали от някоя забутана из горските дебри къщурка, те оставяли там сол, кибрит и патрони, които биха помогнали на заблудения пътник. И космическите радиомаяци по традиция също ги наричаха „къщурки“.

Шумоляха приборите, които непрекъснато даваха информация за температурата на въздуха, влажността, сеизмичността на планетата. „Къщурката“ бе очаквала човека. Заслони го със силово поле от преследвача и дори му отвори вратата на люка, защото можеше да го отличава от всяко друго същество.

Павлиш започна от аптеката – намери антисептик и тонизиращи таблетки. Сетне смъкна скафандъра и поклати глава, като видя в какво се е превърнал кракът му. Съжали, че в къщурката няма фотокамера, та да запечата сиво-синята греда, дето доскоро беше крак на бордовия лекар Павлиш. Изгуби няколко минути, за да се посъземе.

После доуцуква до пулта за връзка, превключи радиото на ръчно управление и изпрати SOS по космическите канали. Извънредно. И знаеше, слушаше как замира връзката в Галактиката, как прекъсват работа станциите на планети и кораби, как радистите се вслушват в слабия, далечен призив и антените се въртят, настройвайки се на къщурка номер

еди-кой си, и вече един кораб, непознат на Павлиш, който се намира в сектор 12, получава заповед да промени спешно курса си...

Скоро дойде потвърждение на връзката, съобщиха му дори името на кораба, който идва на помощ – „Сегежа“. Ще бъдат тук след не повече от седмица.

После Павлиш заспа. Спа шест часа и се събуди с чувството за неудобство, необходимост да предприеме нещо, нещо да направи, да бърза нанякъде. Разбра, че не бива повече да почива в тоя уютен куб. Просто е неприлично. Особено когато кракът му почти се оправи (макар и да го наболява), а в джобовете на новия скафандър са мушнати два пистолета.

Тогава космонавтът събщи в центъра, че се връща на кораба. Отвърнаха му: „Действуй“, защото не знаеха, че до кораба има десет километра път пеша. А и какво са десет километра за диспечера на Центъра, където разстоянията се измерват само в парсеци?

Павлиш слезе по стълбичката. Беше съвсем тъмно. Здрачът бе свършил. Гадинките се удряха в стъклото на фара като пеперудки.

Потръпна от отвращение, като си представи, че отново ще се пъха във водата, за да заобиколи предателската рекичка. Помисли си, че „слонът“ може и да не дойде сам. Но в края на краищата това са дреболии. Каквото и да става, след седмица или дори по-рано корабът „Сегежа“ ще кацне на брега.

Накуцвайки, пое по твърдия пясък близо до зелената вода. Вълните носеха на гребените си светла фосфоресцираща пяна и гледаха да лизнат обувките на човека. Валеше ситен дъжд, той носеше видения на гори, степи и хищни цветя.

БЕГЪЛЦИТЕ

Най-последно Жило се изкатери на равната площадка, опря на скалата копието си и приклезна. Беше уморен. Ако воините на Старейшината са забелязали, че го няма в селото, то вече са по дирите му.

От площадката не се вижда пещерата и цветната долина. Сипеят до ледника е пуст, само две големи мухи се бият над камъните – не могат да си поделят някакво животинче. Крилата им отразяват синевата на ледниковата урва. Ако потерята е наблизко, воините трябва да минат по сипея. Друг път няма. Ще бъдат предпазливи, защото знаят колко ловко си служи Жило с прашката.

Слънцето вече е стопило нощната слана от скалите. Дългите сиво-черни облаци се изтеглиха към Сините планини. Бодливите хрусталаци са отворили срещу слънцето тесните си листа. Там, в сянката, се крие Бялата смърт, която пази долината. През гъсталаците промъкване няма. И никой не знае къде е нарисуваната на скалата жълта стрела. Преди смъртта си за нея им разправи Немия Ураган.

Немия Ураган знаеше, че на заранта при него ще дойдат воините на Старейшината, за да го предадат във властта на договете. Той бе нарушил закона, като се опита да излезе от долината и да отиде към морето, където пасат стадата на дългоногите и бродят дивите хора. Морето е безкрайна зелена вода. Урагана разтваряше ръце, за да покаже колко много е водата. Чак до смъртта си не се научи да говори добре и си помагаше с ръце. Само Жило и Рекичка го разбираха. Винаги е искал да се махне от долината и Старейшината веднъж опита да го убие, ала боговете не се съгласиха, не дадоха знак. Когато намериха Урагана на Цветната поляна, осакатен от Бялата смърт, Старейшината отиде в храма. Беше през нощта и Урагана успя да разкаже на Жило за жълтата стрела и за скалите. А сутринта Старейшината се върна от храма, където се бе молил цялата нощ, и каза, че боговете вземат Урагана при себе си. Той не можеше да ходи. Воините го занесоха на храмовия олтар, смъкнаха парцалите от раните му, отрязаха му ръцете до китките, сетне краката. После главата. Урагана не беше вече жив.

Бялата смърт охраняваше изхода на долината. Ловците, които не успяваха да се приберат в селото преди да мръкне, рядко се връщаха. Нощем Бялата смърт приближаваше до селото, стърчеше край нивите. Старейшината разправяше, че ги пази от нощните мухи и дългоногите.

Нощем не биваше да се излиза от пещерите и колибите.

Жило изчака зората и тръгна, след като небето посивя, а Бялата смърт се скри в шубраците зад Цветната поляна. Ако се изкачиш по скалите подир жълтата стрела, ще успееш да излезеш от долината. Там е страната на Дивите. И морето.

Потеря нямаше. Жило взе копието и заслиза по склона, обрасъл с редки дървета. Иглиците им бяха оплетени в розова паяжина. Мъкнеха я многоножките, покриваха с нея цветята и без да се страхуват от мухите, изсмукваха сока. От склона хрусталаците, в които дебнеше Бялата смърт, изглеждаха равни като блато. Подухнеш ли, по храстите приличваха сребърни вълни – листата се обръщаха от другата си страна. Вътре беше тайната. Само големите мухи и зверовете, дето живееха в Мрака, знаеха пътя през трънаците. Едно време, разказваха ловците, хората от селото палели хрусталака и сънените подплашени гадинки изскачали на слънце. Тогава е имало много месо. Откак в храстите се засели Бялата смърт, ловците ги заобикаляха.

Жило беше още млад и ловците не го вземаха със себе си. Разрохваше с клон земята, в която жените хвърляха семена. Тъй повеляваха боговете. След една зима Жило ще бъде истински мъж. Тогава може би боговете ще му разрешат да стане ловец, а Старейшината ще му избере жена. Жило най-добре от всички в селото умееше да мята камъни с прашката и да улучва с копие от двайсет крачки кожата на дългоногия. Но кожата беше стара. Дългоногите рядко идваха в долината.

Старейшината каза, че ако боговете решат, Жило ще бъде ловец, той ще му даде добра жена. Може би дори дъщеря си. Голяма чест беше това, но Жило не искаше да се жени за Кафявата Заря. Искаше да види морето, за което разказваше Урагана, голямо като небето, зелено и дълбоко.

Мухите го усетиха, прелетяха от сипея и закръжиха над главата му. Замери ги с камък, дано ги отпъди. Воините на Старейшината знаят, че мухите се вият над хората.

Завоят към Мократа скала е близко. Жило спря и се послуша. Отзад се изгъркули камък. Някой вървеше по стъпките му. Жило се хвърли в сянката на дърветата и многоножките, размотавайки торбичките от паяжина, се скриха навътре в клонките. Сложи в прашката объл камък и вдигна ръка. Иззад скалата излезе момиче и се спря в нерешителност. Слънцето светеше в гърба ѝ, но Жило веднага се сети, че е Рекичка. Пусна ръката си.

– Жило – повика го Рекичка. – Тук ли си?

Жило отстъпи още по-навътре в сянката и подуши: не вървят ли след момичето воини? Ала мирисът беше само един. Тогава изчака Рекичка да се изравни с дървото, скочи изотзад и я хвана за косата. Тя се виеше в ръцете му, хапеше и дращеше. Жило я държеше за раменете, смееше се и повтаряше:

– Така ли се ходи из долината, глупачке? Ще те излапа някой звяр.

– Знаех, че си тук – каза Рекичка, като се освободи от ръцете му. – Вървах по дирите ти. Тук сме само ние двамата.

– Следа ли съм оставил?

– До ручея. После си вървял по водата и си излязъл до острия камък. Ама аз знаех къде отиваш. Отиваш към прохода. Намерих твоя диря в Цветната долина. Не бой се. Слънцето се вдигна и вятърът ще отнесе следите ни.

– Защо си дошла? – попита Жило, опрял гръб в ствола на дървото. Многоножките бяха прокарали път по голите му гърди и мъкнеха към дупките си торбички с нектар.

Рекичка посегна, взе шепа многоножки и започна да отваря торбичките със сладък нектар. Хапваше си, нагости и Жило.

– Попитах майка ти – каза Рекичка. – През нощта. Ти още спеше. Питам я дали ще работиш на полето. Рече ми, че заранта ще отидеш на ручея за риба. Излъгал си майка си, ала аз се досетих. Вземи ме с теб.

– Не бива – отвърна Жило. – Там е Бялата смърт.

– Все едно, аз ще се махна от селото. Старейшината каза, че след една нощ ще ме даде за жена на Скалата. Скалата има вече три жени. Той е страшен.

– Скалата е голям ловец – отвърна Жило.

– Не искам да стана негова жена. Вземи ме със себе си.

– Вървя по пътя на Немия Ураган. Още никой не е минавал по него.

– Немия Ураган беше мой баща.

– Ти си жена. Слаба си. Не можеш да хвърляш копие.

– Ще ти стана жена.

Жило не каза нищо. Искаше Рекичка за жена, но Старейшината каза – не бива. Немия Ураган овдовя и взе за жена майката на Жило, когато една нощ мъжът ѝ не се върна от лов. Макар че Жило и Рекичка бяха от различни бащи и майки, смятаха ги за брат и сестра. Старейшината каза, че ще даде Рекичка на Скалата. Яд го беше на Старейшината, но премълча. Защото ловецът не бива да върви против волята на боговете.

– Не те ли е страх от боговете? – попита Жило.

– Но ние ще избягаме от долината. Зад прохода има други богове.

Тъй казваше баща ми.

– Ако Бялата смърт ме хване, Старейшината ще заповяда да те убият.

– Не ме е страх. Аз съм дъщеря на Немия Ураган. – Рекичка седна на земята и протегна крака.

– Цял час тичам по дирите ти – каза тя. – Ето че те намерих. Аз мога да стана ловец. Жило се засмя.

– Жените хвърлят семена в земята и варят месо. Ловци са мъжете.

– И ти копаяш земята – каза Рекичка.

Погали го по крака. Косите на момичето, които бяха обръснати в храма в деня на пълнолетието ѝ, вече бяха поизраснали и стърчаха над ушите.

– Искане ми се да те взема за жена – рече Жило. – Ала не бива да се нарушава волята на боговете.

– Ти я наруши, когато тръгна към прохода.

– Почакай – каза Жило, повдигна се на един клон и скочи върху него, за да погледне пътеката отвисоко. – Толкова силно приказваш, че ще те чуят воините.

– Те още спят. Вратата им е затворена.

– Старейшината чува всичко. Той никога не спи. Помниш ли като откраднахме цял крак от подземното животно и се скрихме в малката пещера? Никой не ни видя.

– Дебелия Бръмбар ни видя. Той каза на Старейшината.

– Не, Дебелия Бръмбар не знаеше къде е пещерата. А пък той дойде там.

– А сетне – засмя се Рекичка – ни разкарваше из селото, спираше пред всяка къща, викаше всички навън и разправяше: „Тези деца са откраднали месо.“

– „Те са откраднали месо, а то е малко.“

– Вярно. „Те са откраднали месо, дето е толкова малко.“ И ни биеше с пръчка. Но ти не плака.

– Не плаках. А той каза, че сега няма да видим месо чак до лятото. Такава е волята на боговете. И ще работим на полето от зори до късен мрак. А пък на мене ми се ядеше месо,

– Но татко ни даваше. Мигар си забравил? Даваше ни от своя пай. Казваше, че не иска да умрем от глад.

– Не говореше, а показваше с ръце, че ще умрем.

– Татко беше добър.

Рекичка стана, вдигна от земята копието на Жило и попита:

– Тръгваме ли към прохода? Или си забравил?

Жило скочи от клона. Обиди се. Рекичка не биваше да напомня на един мъж какво трябва да върши. Но беше права. Каква полза да седиш на клона и да си клатиш краката. Най-много да дочакаш воините да открият следите ти.

Утрото си отиде. Сенките се скъсиха, вятърът стихна. Лека пара се издигаше от тъмната маса на храстите – растенията връщаха влагата, насъбрана през дългата нощ. Сгъстиха се ароматите на земя, животни и растения; многобройните следи, оставени от животни и хора, потъваха в изпаренията на долината. Най-добрите часове за лов – от размъване до настъпването на жегата – отминаха. Жило дръпна Рекичка за косата.

– Бъди покорна, жено – изрече думите, които можеше да произнеса само Старейшината.

– Пусни ме, боли.

Вървяха покрай храсталака, но нито веднъж не стъпиха в сянката му. Жило подплаши една червена змия, перна я с камък от прашката си, тя изписка, завъртя се в тревата и се разсипа на десетина змийчета. Между храсталака и скалите оставаше тесен проход, който след стотина крачки изчезваше. Ала Жило вървеше смело напред. Така заръча Урагана. Рекичка го следваше по петите и дишаше в тила му. Понякога протягаше ръка и докосваше с пръсти гърба на момчето. Жило отърсваше рамо, събаряше ръката ѝ. Той също се страхуваше. Ако от храстите изскочи някой, няма къде да се бяга. Три крачки – и скалата.

После оставаха две крачки. Сетне настъпи моментът, когато, ако разтвориш ръце, дясната ще се допре в бодлите на храсталака, а лявата ще докосне студената мокра скала. По нея се стичаха тънки струйки вода и ги пръскаха. Тук беше по-студено, отколкото под дърветата. Жило замря. Отпред, на няколко крачки, храсталакът опираше в скалата.

– Тук – тихо рече Жило.

– Няма път – отговори Рекичка. – Да не си сбъркал?

– Урагана каза: „Където храстите и скалата се съберат, тичай напред.“

– Още никой не е идвал тук.

– Твоят баща е идвал. Той беше голям ловец.

Жило мушна копието си в храстите. Едно клонче се размърда като живо и прибра иглите си. Жило го отмести с копието си и прекрачи. Рекичка се държеше за набедрената му превръзка. Жило отместваше клоните с копието и се промъкваше между тях и скалата. Те се събираха отзад, притъмня и някой се размърда съвсем наблизко.

Рекичка уплашено викна, Жило се втурна напред, храстите го закачаха с бодлите си, обезпокоените обитатели на мрака мърмореха, пищаха и съскаха подире им.

Жило тичаше, стиснал очи, и не той, а Рекичка първа разбра, че са излезли от долината. Храстите се разстъпиха и бегълците се намериха в широка клисура, чието дъно бе постлано с дребни камъчета, а тъмните скали наоколо бяха покрити с лишеи и се събираха над главите им.

Жило си пое дъх. Рекичка отскубна снопче трева и заизбърсва кръвта от лицето и гърдите си. Жило я побутна да бърза.

– Ако сме събудили Бялата смърт, тук ще ни догони лесно. Да вървим към жълтата стрела.

– Боли ме – каза Рекичка.

– Тогава стой. Или върви в селото.

– Не мога. Ще ме дадат на боговете.

Жило реши да не си губи времето за приказки с момичето. Побърза напред, без да сваля поглед от лявата скала. Там някъде трябваше да има жълта стрела.

Рекичка се влачеше подире му, хленчеше и хокаше спътника си. Отзад се чу свирене.

– Бялата смърт! – викна Жило. – Събудихме я. Не се обръщай!

Рекичка все пак се огледа. Храстите мърдаха, люлееха се, сякаш искаха да изплюят нещо голямо. Сред клоните се мяркаха бели петна, ала не можеше да се различи нито формата, нито големината на Бялата смърт.

Жило тичаше напред, клисурата нямаше край. Пред очите му просветваше все същото късче небе и ивичките облаци по него. Изведнъж скалите се отдръпнаха и бегълците се намериха на края на урвата. Тя се спускаше отвесно към зеленото поле, а сред него се виеше река. Реката се губеше в мъглата, зад която беше морето.

Меланхоличното свирене и плющене приближаваше. Бялата смърт ги настигаше и този път се обърна Жило. Нямаше очи, уста и крака. Търкаляше се като тесто, пускаше къси израстъци и ги протягаше към бегълците.

– Стрелата! – викна Рекичка.

Малка жълта стрела сочеше косо нагоре, към корниза – тесен и почти незабележим от дъното на клисурата.

Жило сграбчи Рекичка и я метна на корниза. Момичето се вкопчи в камъка, повдигна се и изчезна зад скалата. Тутакси протегна ръка, за да помогне на момъка да се изкатери. Жило се опря на копието, босите

крака се впиha в грапавия камък. Без да пуска ръката му, Рекичка отстъпваше покрай стената.

Към корнизa се протегна един от белите израстъци. Жило го мушна с копието и той веднага изчезна.

Бегълците стояха, притиснали гърбове към скалата, и мълчаха. Боговете се смелиха над тях. Корнизът постепенно се разширяваше и спускаше надолу към реката. Вятърът, долетял от морето, ги шибаше по лицата, но веднага отскачаше, сякаш се страхуваше, че изтощени след страшната среща, те ще загубят равновесие и ще паднат долу.

Тръгнаха по корнизa, а когато той се разшири – приседнаха.

Мъглата се разсейваше и небето, толкова голямо от високото, надолу сякаш се огъваше, потъмняваше, а по него тичаха бели ивички. В небето се вливаше реката, разделена на много тесни притоци.

– Морето – каза Жило. – Урагана казваше, че морето е сестра на небето. Сега вече никой няма да ни стигне.

Корнизът водеше надолу към речната долина, към розовите сладки дървета. Стадо дългоноги пасеше около едно от тях. Жило никога не бе виждал толкова дългоноги накуп.

– Месо – повтаряше той. – Много месо.

Плюшеното на Бялата смърт се чу съвсем наблизо. Чудовището се бе проснало на стената, изпъзляло по корнизa и бавно се промъкваше напред. Жило понечи да тръгне срещу него, но Рекичка се вкопчи в ръката му.

– Да не си посмял! – крещеше тя. – Ще избягаме. Бялата смърт не може да бъде убита.

Жило отстъпи.

– Да бягаме!

Тичаха надолу, като се ловяха за изпъкналите камъни, прескачаха пукнатините. Кой знае откъде се взеха големи мухи, привлечени от човешката миризма. Мухите се виеха над главите им и им пречеха да тичат. Бялата смърт изостана. Тя струеше по корнизa, променяйки формата си. Движеше се бавно, но упорито, защото знаеше, че хората не могат да ѝ избягат.

Корнизът се превърна в сипей. Между скалите растяха храстчета и жълти светещи цветя. Дългоногите забелязаха хората и търтиха на бяг, подхвърляйки високо дебелиите си задници. От сипея се виждаше скалата, от която се спуснаха. Точеше се от морето до Сините планини и клисурата, по която се измъкнаха, изглеждаше оттука като черна пукнатинка, сякаш някой бе забил в скалата остра брадва. В средата на скалата

белееше петно.

– Да стигнем до реката – каза Жило – и ще влезем във водата. Бялата смърт не може да плува.

– Откъде знаеш?

– Тъй казваше Немия Ураган. Когато е бил в другото племе, ловците се спасявали от нощните зверове, като влизали във водата. Сетне ще намерим мястото, дето реката може да се мине пеш. Урагана казваше, че има такова място. Тогава ще идем в неговото племе.

– Не мога да плувам – каза Рекичка.

– И аз. Никой от нашето племе не може да плува. Ала ние избягахме и никой не успя да ни хване. Даже Бялата смърт. Аз съм истински ловец. Ще те взема за жена, а сетне с новото племе ще се върна в селото и ще убия Старейшината.

– Ти си истински ловец, Жило – съгласи се Рекичка. – Но хайде да вървим по-бързо към водата. Виж, Бялата смърт е близо.

Като се добра до широката част на корнизата, Бялата смърт запълзя по-бързо. По сипея се затъркаля като кълбо, пускайки напред, за да се задържа, къси дебели израстъци.

Но бегълците направиха едва няколко крачки към реката и трябваха да спрат. Покрай реката вървяха хора.

– Ловци са – каза Жило. – По-бързо при тях. Те са ловци от племето на Урагана, няма да ни сторят зло.

– Стой – отвърна Рекичка, – лягай в тревата, дорде не са ни съзряли. Не виждаш ли какви им са копията?

Жило се гмурна в тревата и предпазливо надникна иззад камъка. Копията на хората, дето вървяха край реката, бяха раздвоени на края, за да късат месото и да оставят дълбока и смъртоносна рана. С такова копие трудно се убива животно. Дори дългоногото може да се спаси от такъв удар. С такова копие се ходи само на лов за хора. Бяха воините на Старейшината.

Жило от отчаяние се затъркаля по земята, хапеше ръце, удряше с юмруци по камъните. От страх и ярост сякаш ослепа.

– Духове са! – крещеше той. – Това са духовете на воините! Те не биха могли да излязат от долината.

– По-тихо – молеше го Рекичка. – По-тихо, ще чуят.

Но Жило вече скочи в цял ръст и се понесе срещу воините, обхванат от бяс, който връхлита всеки мъж на племето, почувствувал, че смъртта му приближава.

Рекичка опита да го спре. Тичаше, препъвайки се след Жило,

крещеше, плачеше. А отзад, все по-близо, все по-силно се чуваше плющенето на Бялата смърт.

Воините видяха момчето, образуваха полукръг и чакаха да се приближи, за да бъде сигурно, че ще улучат. Рекичка видя в ръцете им мрежа, изплетена от светлосиня тръстика, и разбра, че искат да хванат Жило жив, за да го принесат в жертва на боговете, както направиха с баща ѝ.

Момичето не забеляза кога върху нея падна нечия сянка, само опарването от израстъка на Бялата смърт я изхвърли с вик напред.

Викът ѝ догони бящото момче и го спря. До ловците оставаха стотина крачки.

Жило видя, че Рекичка тича към него, бялата грамада я преследва по петите и израстъците почти докосват гърба ѝ.

Нещо странно стана с него. Безумието го напусна. Главата му се проясни, а краката се наляха със сила. Той се хвърли да пресече пътя на Рекичка покрай веригата на воините. Успя. Стисна момичето за ръката и го повлече след себе си. Воините се слисаха от изненада, а Бялата смърт не успя да измени посоката си и продължи напред.

Воините разбраха, че пляквата може да им се изплъзне, и хукнаха подир Жило, като гледаха да са по-близо до брега, за да не налетят на Бялата смърт. А чудовището прибра израстъците си и се търкулна след бегълците. В края на краищата все някой от преследвачите непременно би настигнал момъка и момичето.

Бялата смърт излезе по-пъргава. Настигна ги до малкото стръмно хълмче, където Жило издърпа изнемощялата си спътница. Тогава бялото кълбо се разля по тревата и обкръжи височината от всички страни. Бялата каша взе да стяга обръча, а воините се спряха по-далечко и гледаха как намалява зелената площадка под краката на момчето и момичето, как Жило отчаяно мушка с копието белите израстъци.

Изведнъж иззад голямото дърво пристъпи още един свидетел на тази сцена. Не принадлежеше към никое племе. Беше по-висок и по-тънък. Имаше голяма блестяща глава, ципест хобот, гърбица и странни одежди. Вдигна ръка с лъскава къса пръчка, от нея излетя ослепителна струя, достигна белия пръстен и той започна да чернее, да се свива, криейки пипалата си. И този човек или бог продължаваше да гори Бялата смърт, докато нейните останки, обгорели и мъртви, се смъкнаха от възвишението и се посипаха на прах по тревата.

Тогава Жило пусна Рекичка, тя падна на земята, а момчето застана на колене и захлупи очи в дланите си.

ГОСТЪТ

Тишината преследваше Павлиш чак до самия кораб. Изглеждаше, че с тържеството на нощта всички твари се бяха стаили в дупките си или бяха потънали в непробуден сън. А може пък до тях да е стигнал слухът, че самотният човек на брега се чувства силен, непобедим и неуязвим. Причината беше не само в новия скафандър, който му осигуряваше кислород и сигурна защита от ноктите на морските жители, но и в съзнанието за победа. Неотдавнашното пътешествие към светлинката беше вече нещо като спомен за някогашен зъбобол, който можеш да си представиш, но не и да възпроизведеш.

Ала не го напускате безпокойството за кораба. Растеше с всяка крачка, с всяка секунда. Въображението му рисуваше неизвестно чудовище, което спокойно раздига примитивната барикада пред люка на „Компас“.

Тишината изглеждаше зловеща. Ниските лениви вълни повдигаха глави над черната мазна повърхност на морето и като искряща лента се разливаха по пясъка. За дългия ден напомняше само тясната зелена ивица над хоризонта, но светлината, която даваше възможност да се види лентата на плажа и стената от храсти по дюните, идваше не от догарящия залез или от светещото море – иззад дюните изгря медна луна и заля нощта със заревото на далечен пожар.

Светлинката остана далеч назад. Примигваше равномерно и вдъхваше сигурност. Вдъхваше увереност в бъдещето. В далечното бъдеще, което вече никак не зависеше от Павлиш. Сега в неговите ръце беше само безопасността на кораба през близките дни. Звездите се оглеждаха в локвите, останали след прилива, а светлата лента на пяната отделяше пясъка от морето. Леко се вървеше. Слегналият се пясък пружинираше под краката.

Най-после отпред, като черна дупка в звездното небе, се очерта „Компас“. Павлиш включи шлемовия фенер на пълна мощност и светлото петно опря в металния корпус. Заобиколи купчинката дървени и обгорели гадинки – останките от несполучливия огън. Струваше му се, че всичко това е станало отдавна, преди много години: и първите просветвания на маяка, и отчаяните му опити да привлече вниманието на жителите на далечната къщичка.

Хитрите резета на люка бяха недокоснати.

От шлюзовата камера Павлиш включи аварийното осветление и въздушните помпи. Спасителният кораб ще дойде след шест дни, значи може да си позволи разкоша да поживее на светло и без скафандър.

Павлиш затвори херметически вратата на шлюзовата камера и се вслуша в свистенето на въздуха, който весело нахлуваше в сектора, като че ли му беше доскучало в тъмнината на резервоарите. Можеше да махне мундшука. Привичните миризми, които ще си останат в кораба дълго след като го е напуснал и последният човек, обвиха доктора, сякаш се радваха на връщането му.

Душът не работеше. Павлиш смъкна скафандъра и излезе в коридора.

Плафоните светеха слабо. Само преди месец би му се видяло тъмно и неудобно, но след дългото пътешествие в мрака коридорът се стори на Павлиш блеснал от весели и ярки светлини, като че беше театрален салон, пълен с празнична публика. Всичко е нормално. Ей-сега ще се отвори вратата, ще се покаже капитанът и ще попита: „Защо закъсняхте толкова, докторе?“

Но капитанът не се показа. Капитанът беше мъртъв. Павлиш стигна до края на коридора и преди да влезе в анабиозните камери, се обърна – опитваше се да се самозалъже, да върне отново приятното чувство, че не е сам.

Някакъв човек надникна зад ъгъла и като забеляза Павлиш, се скри. Корабният лекар го възприе като продължение на играта на въображението си. Но тутакси задействаха вътрешните защитни системи: „Павлиш, сам си на кораба. Тук не може да има никой друг. Това е халюцинация.“

– Халюцинация е – каза той гласно, за да разсее видението, да заличи спомена за него.

Трябва да се стегне. Нещо странно имаше във вида на човека, шумгнал се зад ъгъла. Не принадлежеше към екипажа на кораба: нито към живите, нито към мъртвите, не приличаше на никого от земните познати на Павлиш. Беше чужд човек. Не можа да види висок ли е или нисък, мъж или жена. Но беше сигурен, че никога не е виждал този човек.

Халюцинацията си е халюцинация, ала не е зле да се провери. Павлиш съжали, че остави пистолета в скафандъра. Бавно се връщаше по коридора, готов да се залепи до стената или да се шумгне в някоя каюта. Изведнъж го достраша, може би точно защото най-страшното беше вече минало и новата опасност, възникнала така неочаквано, го свари

неподготвен. Прокрадвайки се по коридора, Павлиш се улови, че уговаря пришелеца да се окаже игра на въображението.

Зад ъгъла нямаше никого. Люкът на шлюзовата камера беше херметически затворен и плафонът на тавана леко потреперваше, сякаш му се надсмиваше. Ако се крие някъде тук, Павлиш би чул дишането му. Тишината на мъртвия кораб беше почти непоносима, тежка, кънтяща.

Павлиш постоя минута-две неподвижно и се увери, че е сам. Нервите му изневеряват. И все пак трябва окончателно да се убеди. Павлиш взе от шкафчето мундшука, метна балона на гърба си и влезе в шлюзовата камера. И тук беше празно. Отметна капака на люка. Посрещна го тъмнината и шумоленето на морето. И просто ей така, за всеки случай, взе ръчния фенер и прекара лъча му по пясъка – нищо, по морето – и то беше пустинно. По храстите. Там светлинният лъч улови фигурата на човек, бягащ по рохкавия пясък. Фигурата се спря за миг, после отскочи встрани, за да избегне светлината, и изчезна в трънаците. Храстите не попречиха на госта да се скрие в дебрите им.

Значи не е било халюцинация. Гостът съществува, живее на тази планета.

Павлиш още малко задържа лъча на онова място в храстите, където се скри човекът, после угаси фенера и се върна на кораба. Отново го обзе безпокойство. Нощният жител на планетата е могъл да се добере до анабиозните камери.

Павлиш се втурна обратно в коридора, като забрави да свали мундшука и да остави фенера на мястото му. Вратата на анабиозните камери бе херметизирана, но все пак не се успокои, докато не влезе вътре и не видя показанията на приборите. Работеха нормално. Втората смяна спеше. Нощният гост не се бе добрал дотук.

Павлиш обиколи целия кораб – надничаше в сектори и трюмове, промъкваше се сред разбити прибори и изкорубени преградки. Изведнъж му се стори, че се отвори товарният люк и изгуби двайсетина минути, дорде се убеди, че люкът е заклинен така сигурно, та без лазер не може да се мръдне. И все пак не можеше да се успокои. Върна се в шлюзовата, облече скафандъра, взе пистолета и се измъкна навън. Бавно повтори пътя на госта, като се мъчеше да различи следите му. Затъвайки в пясъка, Павлиш стигна до самите храсти. Ала не откри нито следи, нито пролука в храстите, където би могъл да се скрие човек.

Преди да си легне, той забарикадира люковете и увеличи светлината. Отця му се да яде и дълго не можа да заспи – вслушваше се в звуците зад притворената врата. Такива нямаше. Тъй си и заспа с ръка,

стиснала пистолета под възглавницата...

През нощта ръката му отече, присънваха му се кошмари, в които той пак и пак вървеше по брега и затъваше, а пред него, озъртайки се, крачеше нощният гост и го мамеше към черната бездна.

Павлиш спа дванадесет часа и се събуди в делово настроение. В края на краищата няма нищо чудно, че на планетата живеят нейните стопани. Може още да ходят голи и да не строят градове, затуй и не са ги открили при разузнавателния полет. Дали са разумни, или се стремят към това – във всеки случай са любопитни, за което не бива да ги упрекваме.

Лежеше и се вслушваше в шумовете. После въздъхна и си каза „Добро утро“. Трябваше да преживее тук шест денонощия в пълна самота. Проблемите как да оживее, как да спаси другарите си, перспективата за бавна смърт – всичко е минало. Но шест дни не са малко и е глупаво да ги прекарва, легнал на койката, препрочитайки за четвърти път пети том на Ключевски. Сетне познатите ще има да го разпитват: „Ами ти, Слава, какво правеше, като се върна на кораба?“ Може да им отвърне, че го е ударил на сън. Познатите ще се усмихнат, няма да кажат нищо, но ще си помислят: „Ама че глупак. Да попаднеш на нова планета и да проспиеш шест дни.“

Ако може да се вярва на справочника, след три земни денонощия ще настъпи утрото. Тогава ще трябва да тръгне по брега в посока, обратна на маяка. Сигурно там все някъде има пролука в безкрайните храсти и ще може да надникне вътре, да погледне къде и как живее нощният гост.

Като взе това решение, за да не губи времето си напразно, Павлиш излезе навън, откри в купчината трески едно по-запазено тяло на летяща гадинка и го примъкна в лабораторията. Вратата на анабиозния сектор херметизира така здраво, че дори ако се зарази от някоя местна болест, нито един вирус да не проникне до ваните.

Наложи се доста да пошета из лабораторията, дорде успее в купчината трошляци да открие и приведе в работно състояние поне някакви инструменти. Още от училище не му се бе налагало да препарира без помощта на микроскоп, на слаба жълта светлина, като използва вместо предметни стъкла дъната на колби и чаши. С удоволствие ругаейки първобитните условия на своето съществуване, Павлиш разряза няколко гадина и се увлече. При светлината на фенера улови в морето три дребни морски животни, намери в трюма контейнер със спирт, примъкна от кухнята очукани тенджери, тигани, превърна лабораторията в един

доста смотан музей, докара си мазоли и мехури по ръцете и към края на третия ден вече беше първият в Галактиката специалист по биология на планетата. Наистина по биология на низшите ѝ форми, чиято структура даваше основание да се предполага, че еволюцията тук е отишла доста далече. Сутринта по светло ще може много, твърде много да разшири познанията си.

Най-големия сюрприз му поднесоха храстите. Оказаха се не само растения, но и животни – сложна симбиоза на растения с кухи стъбла и най-прости организми, които живееха във вътрешността им. Това бяха обществени организми, подобни на мравките, и тъкмо те караха клонките да се противопоставят на опитите на чужденците да проникнат във вътрешността на храсталака, където кипеше разнообразен живот, свързан в единна система.

Павлиш дълго си блъска главата как да накара храстите да му сторят път, но се наложи да се откаже от тази идея – на хоризонта се появи бледосиня ивица. Идваше утрото и беше време да се готви за голямата експедиция с кодово название „Робинзон изследва острова“.

Този път Павлиш прояви чудеса от изобретателност, на която би завидял всеки неандерталец, тръгнал на тримесечен лов и оставил в пещерата, в съседство с хищните зверове, любимата си жена и деца. Когато затвори най-сетне входния люк, той се сети, че е забравил ножа на полицата в шлюзовата камера, но успя да се справи с ключалката едва след половин час. И то чак след като, докаран до пълно отчаяние, стреля в нея от упор с pistolета. Сетне се наложи да майстори нова ключалка. В резултат Павлиш напусна кораба, когато слънцето се бе издигнало на границата между водата и пясъка, промъквайки се през тъмносивите ленти на облаците. Отново, както и вечерта, трябваше да върви срещу слънцето, само че в обратна посока.

Павлиш се бе екипирал така здраво, че не го плашеха ни зверове, ни стихийни бедствия. На гърба му висяха балони с въздух за три денонощия. Отстрани блестеше pistolет, на другото бедро – хубав ловджийски нож, по най-примитивен начин преправен от кухненски. Върху балоните стърчеше гърбицата на раница с достатъчно храна и вода. Носеше дори надуваем спален чувал – току-виж станало нужда да спре за почивка.

След около три часа, когато слънцето стопи сланата по храстите, когато задуха вятър, който преобръщаше, посребряваше тесните им листа, Павлиш най-сетне видя широка река, която се вливаше в морето, разделена на много ръкави, и прекъсваше линията на храсталака. Брегът ѝ

беше блатист, но пружинираше под краката и издържаше човек. Късите остри стъбла със сини венчета от бодли закачаха обувките му, а от тревата се пръскаха на всички страни дребни хвъркати животинки. От храстите изскочиха подплашени гадинки, повъртяха се над Павлиш и пак се скриха. Брегът стана по-висок, по-сух, храстите отстъпиха встрани и пред него се откри широка долина.

От едната страна я обграждаше морето, обточено с ивицата храсталаци, от другата опираше в отвесна скалиста урва. На два-три километра от устието реката извиваше и течеше през долината, като я разделяше на две дълги зелени ленти.

Павлиш стигна до завоя на реката. Тук течението беше бързо, в бистрата вода се виждаха изгладените камъни и дългите влакна на водораслите. Къси оранжеви червеи се гърчеха, сякаш скачаха един подир друг между водораслите, и преди да стъпи във водата, Павлиш за всеки случай хвърли по тях камък, за да ги прогони от брода.

Бързото течение му пречеше да ходи, водата се надигаше и плискаше с бълбукане и дневният свят на тази планета му допадна. Голяма птица с дълга гъвкава опашка се изви над Павлиш, спусна се към водата, а после тежко се вдигна, захапала някаква водна живинка.

На най-дълбокото място, където водата му стигаше до кръста, течението едва не го отнесе, ала тъкмо тогава брегът започна да се издига и като се отърсваше вървешком, Павлиш стъпи на тревата до едно голямо дърво с розови листа. Отблизо се разбра, че това не са листа, а торбички от паяжина, които гъсениците мъкнеха при прехвърлянето си от клонче на клонче. Щом зърнеха Павлиш, те вдигаха глави и мърдаха предните си крачета, за да го изплашат.

Наблизо бродеше стадо от някакви доста странни животни.

Няколко чифта дълги тънки лапи носеха подобно на мях тяло. Вместо глава от тулума стърчаха хоботчета. А отгоре беше украсен с остри шипове. Животното пъргаво късаше трева с хоботчетата и я пъхаше под корема си – явно там му беше устата. Павлиш извади камерата и няколко минути заснима живота на долината. Дори си наложи да се върне при розовото дърво с отвратителните гъсеници, които здравата се разядоха, като го видяха отново, и се правеха, че ей-сега ще скочат в лицето му.

Накрая Павлиш засне панорамата на скалистата стена. Нещо светло и закръглено се движеше по урвата. Даде максимално увеличение и визорът се изпълни с нещо бяло, шишкаво и безформено, което пълзеше по тесния корниз. Позна шишкото. Беше онзи бял „слон“, дето едва не

го погуби през нощта при маяка. Трябва да внимава. Тия гадове значи се измъкват от дупките си и денем.

Камерата се плъзна по-нататък, надолу и в обектива попаднаха още две същества. Те не можеха и да се мерят със „слона“ по големина и се придвижваха на два крака. Бягаха по същия корниз и явно се спасяваха от преследване.

– Здравейте – каза Павлиш гласно. – Ето че се срещнахме, нощни гости. В случай на нужда можете да разчитате на нашата помощ.

Павлиш се премести към върха на малкия хълм, където имаше дърво без паяжини и гъсеници. Беше превъзходен наблюдателен пост. Трябваше само да чака как ще се развият събитията по-нататък. За сега белият „слон“ не настигаше двуногите. Имаха всички шансове да се скрият. Ако успеят да го сторят без чужда помощ, още по-хубаво. Винаги е за предпочитане да не се бъркаш в чуждите работи. Къде е гаранцията, че господстващата разумна форма на живот на тая планета не са белите „слонове“? Възможно е и тогава Павлиш да е бил преследван от някакъв пазач или любител на лунната светлина, взел пътешественика за сувенир или за двунога маймуна, която в заможните „слонски“ кръгове минава за изискано лакомство.

Бегълците се спуснаха към долината, спряха до сипея, посъветваха се. В ръката на едното същество Павлиш забеляза дълга пръчка или копие. Това даваше основание да се мисли, че са разумни.

Двуногите се насочиха към реката. Вървяха, без да бързат, и не виждаха, че „слонът“ като мина тесния корниз, прибра пипалата в себе си и се търкулна по сипея като малка топка. Всяка секунда разстоянието между него и двуногните се скъсяваше. Ръката на Павлиш сама посегна към пистолета.

В този миг едно от съществата забеляза приближаването на „слона“ и предупреждаващо викна. Двуногите хукнаха с все сила към реката. Сетне спряха. Нещо ново привлече вниманието им.

Павлиш свали пистолета и се обърна в посока на погледите им. Покрай брега идваха други двуноги. Бяха шестима. Всички носеха копия, подобни на огромни вилици.

Извил очи към първите двама, Павлиш видя как се гмурнаха в тревата.

– Аха – каза си. – Враждуващи племена. И нашите са по-малко. Положението става сериозно. Отзад „слонът“, отпред – съперниците. Що да сторим сега?

Един от неговите двуноги (Павлиш неволно, като запаялко на

стадиона, раздели присъстващите на отбори и си избра единия) се търкаляше по земята и биеше с юмруци по камъните. Спътникът му се шураше край него. Първият скочи, хвана копието и се хвърли към шестимата си врагове.

– Като древен викинг, обхванат от бойно безумие – коментираше Павлиш. Много му беше жал за момъка, който отиваше на безсмислена смърт. Вторият тичаше след викинга.

Шестимата край реката без излишно бързване се наредиха във верига и се засъбираха така, че да хванат момъка в полукръг. Един от тях разтвори малка мрежа.

„Ще метнат мрежата – рече си Павлиш – и ще го претрепят с копията. Сега да изляза, че да заявя: «Аз съм новият ви бог, прекратете кръвопролитие!».“

Но Павлиш не успя да изпълни намеренията си. Викингът изведнъж замря, после изви назад, сякаш забрави шестимата, и се понесе към приятеля си, когото Бялата смърт настигаше. Сега е ясно кой от вас е разумен и кой не, констатира Павлиш. Копията и мрежата сами по себе си са аргумент, ала туй, че тичаш на помощ, когато приятелят ти е в беда, е плюс в твоя полза.

Първият беглец хвана приятеля си и го отдръпна от пътя на белия „слон“. Шестимата врагове спряха – не смееха да се приближат.

Бегълците се изкатериха на стръмното възвишение, съвсем близо до Павлиш. Белият „слон“ ги настигна, разтече се като желе, обхвана подножието на възвишението и бавно се стягаше като гумен пръстен.

И когато вече нямаше спасение, а шестимата здравеняци, вместо да се притекат на помощ, си стояха настрана и делово обсъждаха станалото, Павлиш натисна спусъка и нажеженият лъч разпра пръстена от бяла хищна маса. Не пусна спусъка, докато бялата плът на чудовището не се превърна в сива пепел.

Вече беше късно да се скрие. Още повече че не биваше да изоставя на произвола на съдбата „своите“ двуноги. Павлиш слезе от хълма и бавно тръгна към участниците и зрителите на току-що завършилия бой.

СЕЛОТО

Павлиш се видя на Жило гърбав великан с блестящи дрехи, с голяма прозрачна глава, в която, като зародиш в зрънце хайвер, се виждаше друга, бяла със сини очи и странна зеница – сякаш някой е изтървал в синя локва черно семенце. Жило не знаеше ще го убие ли като Бялата смърт или ще го помилва и падна на колене, захвърли копието, за да покаже, че е невъоръжен.

Павлиш също разглеждаше Жило. Беше странно същество, много подобно на човека. Тъмната му синкава кожа бе покрита с рядка кафява козина, по-гъста на главата и гърдите. Бедрата му бяха обвити с превръзка, от която висеше изплетена като пръстен връв. Кривите къси крака завършваха със сплескани стъпала, а дългите нокти на ръцете сякаш растяха направо от дланта. Ала най-много го смаяха очите. Жълтите зеници бяха разрязани от черна вертикална ивица като на котка. Черната ивичка се свиваше и разширяваше, като реагираше остро на най-незначителната промяна на осветлението.

В краката на спасения лежеше друго същество – беше по-дребно и се оказа самка.

Шестимата врагове приближиха и се спряха зад гърба на Павлиш. Жило хвърли поглед към спасителя си, сграбчи бързо копието си и задърдори, забелил редките си зъби.

Павлиш настрои черната кутийка на „лингвиста“ за приемане на информация. Нека послуша, да посъбере граматика и лексика. Тогава ще се разберат. А за сега Павлиш каза, като се стараше думите му да звучат убедително:

– Не се притеснявай, приятелю. Докато съм тук, няма да те пипнат.

После се обърна към воините на Старшия:

– Моля без кръвопролития. – И им посочи пистолета.

Воините се посъветваха и сетне по-възрастният, гъсто обрасъл с плесенясала, сплъстена козина, премига с котешките си очи и държа кратка реч, сочейки с копието си каменната стена, слънцето и разни предмети наоколо. Павлиш не разбра тая реч. Транслаторът на гърдите му тихо бръмчеше, но не се чуваше нито една членоразделна дума. Павлиш предположи, че смисълът на речта се свежда до това, че те биха се подчинили с радост, ала дългът им повелява да не пускат бегълците на свобода.

Отново бе изправен пред дилема. Нищо чудно неговите двуноги да са се провинили в нещо у дома. Излапали са например баба си и сега ги заплашва обществено порицание. Ако разгониш наказателната експедиция, току-виж повишил си ръста на младежката престъпност на тази планета. Макар да са възможни и други варианти.

Тъй че Павлиш просто повдигна рамене и реши, че събитията трябва да вървят по реда си.

По-възрастният от шестимата се обърна сега с реч към беглеца. Отначало той възразяваше и ораторът повиши тон. Накрая Жило (това беше първата дума, която „лингвистът“ успя да схване) сведе глава, подхвана съвсем отпадналото момиче и се потътри към стената. На тръгване се обърна и ако Павлиш бе изгълкувал правилно погледа му, то той се опитваше да му внуши: „Ела с нас! Много ме е страх!“

И Павлиш последва процесията.

Предоставена му бе съблазнителната възможност да види как живеят двуногите. Едва ли пътят е много дълъг – и двете групи, на преследвачите и бегълците, не бяха екипирани. Има кислород. Никога не е късно да се върне, стига да реши. А в краен случай може да се притече на помощ на жълтоокия беглец. Разумът тук е още в пелени и надали човешкият живот има особена стойност.

Като забеляза, че Павлиш ги е последвал, главният воин се спря и каза нещо.

„Лингвистът“ въздъхна и неуверено преведе: „Върви си, силен дух.“

Павлиш погали черната кутийка и й каза: „Браво!“

„Лингвистът“ тутакси (не се знае доколко правилно) предаде думата на езика на аборигените и воинът даже се препъна от изненада. Ала не каза нищо и се втурна да догони другите.

Павлиш следваше старшия по петите. Воинът беше с цяла глава по-нисък от него. През рядката шарена козина на тила му просветляше синкава кожа. На гърба му козината ставаше по-светла, покрай гръбначния стълб стърчеше като гребенче, а из нея сновяха буболечки.

Воините водеха пленниците не към корнизата, а направо към урвата, значително по-надясно от клисурата. До скалата се спряха. Един от воините бързо се изкатери на едно дърво и оттам огледа долината.

– Няма никой! – викна той. – Никой не вижда.

Основата на скалата на това място беше засипана с големи каменни блокове, откъснали се от върха. Воините отместиха един от блоковете и зад него се показа черен проход.

– Тук ли живеете? – попита Павлиш.

Воините зяпнаха Павлиш, като че беше идиот. Духът-пришелец изрече глупост. Кой живее в черна пещера?

– Ние живеем в селото – каза Жило.

– Аха – съгласи се Павлиш.

Занапред трябва да избягва наивните въпроси. Не бива да забравя, че безопасността му в известна степен зависи от репутацията му на дух. Само да им се стори, че е безопасен, като нищо ще го намушкат с копие-то, та да не се бърка в чуждите работи.

Докато воините освобождаваха входа от камъните, Павлиш, гледайки ги, си помисли, че не приличат на нощния гост на кораба. Спомни си, че онзи бягаше по пясъка и храстите, без да превива гръб. Пък и ръцете му бяха много по-къси, отколкото на аборигените. Впрочем тук може да има няколко племена. Нали на Земята са живели едновременно кроманьонци и неандерталци.

Воините бяха наредили камъните до входа на пещерата така, че като се измъкнеше най-долният, останалите щяха да засипят входа и никой отвън не би се досетил за съществуването му. Павлиш си отбеляза съобразителността им. После двама се вмъкнаха вътре, позабавиха се, докато получат искри от камъните, и запалиха подготвените факли.

– Да вървим – каза главният.

Преди да влезе в черната дупка, Жило отново се обърна и сякаш отгатваше съмненията му, попита Павлиш:

– Ще дойдеш ли, дух?

Стана му съвестно пред момчето, което сякаш бе обещал да защитава. Отвърна му колкото се може по-твърдо:

– Не се страхувай, върви!

„Лингвистът“ послушно записука.

Един от воините се спря до входа, измъкна долния камък и блоковете се стовариха, отрязвайки слънчевата светлина и звуците на утринната долина. Остана единствено мракът, който отстъпваше пред колебливото блещукане на факлите.

Пътят из пещерата бе дълъг и еднообразен. Павлиш не включваше фенера. Отпред се поклащаха оранжевите петна на факлите. Димни парцали, близки по цвят до стените, отделяха понякога Павлиш от превития гръб на воина пред него. Тогава имаше усещането, че е зазидан в планината и следващата стъпка ще го доведе до стена. Дори протягаше ръка напред, та пръстите, проникнали през податливия дим, да пропъдят лъжливия образ от мозъка му.

Воините намираха нужните завои, откриваха отклоненията на пещерите по някакви единствено тям известни признаци и Павлиш, който в началото се стараеше да запомни пътя, скоро разбра, че ако му се наложи да се връща сам, като нищо ще се загуби.

В една от обширните зали реши да снима красиво искрящите стагмити, но светкавицата накара спътниците му да паднат ничком. Може би са помислили, че се е продънило небето. Наложил се да почака, докато дойдат на себе си и вдигнат захвърлените факли. Воините мълчаха.

- Няма нищо страшно – успокои ги Павлиш. – Можем да вървим.
- Ние не сме те обидили с нищо, дух – укори го главният.
- И аз вас – усмихна се Павлиш.

Но никой не видя усмивката, а емоции „лингвистът“ не умееше да предава.

Подземният ход премина в стълба. Стъпалата бяха издълбани неравно, трябваше да опипва всяко следващо с обувката си и да се държи за стената.

Процесията спря. Пътят свърши. Отпред имаше дървена врата. Първият воин почука на нея с дръжката на копието си.

- Кой е дошъл? – чу се глас от татък.
- Слуги на боговете – отвърна воинът.
- С добро ли сте дошли?
- Със сполука. Боговете ще бъдат доволни.

Вратата се отвори със скърцане и от пролуката проникна жълта светлина. Когато Павлиш влезе вътре, последният воин затвора вратата, а този, който ги пусна, отстъпи до стената, и попита:

- Да повикам ли Старейшината?
- Да. И му кажи, че с бегълците е дошъл непознат Дух.
- Къде е той? – попита воинът и потърси с поглед Павлиш. Помещението бе осветено с глинени светилници, поставени покрай стените.

Видя го и поиска да знае:

- Откъде е този Дух?
- Дойде сам. Не сме го викали. Така кажи на Старейшината.

Жило и Рекичка стояха посред стаята и сякаш невидима бариера ги отделяше от другите.

Павлиш извади камерата, но един от воините забеляза движението му и каза:

- Не ни ослепявай, Дух. Почакай, дорде дойде Старейшината.

Човекът, който влезе в стаята, се спря на прага. Колебливата светлина от кандилата и димът от угасените факли пречеха на Павлиш да го

разгледа. Беше сигурно вожд или жрец на племето. Гласът му беше висок и рязък. „Лингвистът“ преведе думите му:

– Затворете бегълците. Боговете ще кажат какво да правим с тях.

Старейшината беше нисък, зиморничаво се увиваше с някаква дебела тъкан.

Жило се обърна към Павлиш и рече:

– Защити ме, Дух.

Павлиш пристъпи напред и воините се отдръпнаха, за да му направят път.

– Здравей, Велики Дух – каза Старейшината. – Знаеш, че не можем да го пуснем, боговете решават.

– Животът е в ръцете на боговете – замърмориха като заклинание другите.

– Ще дойдеш ли с мене, Дух? – попита Старейшината.

– Да – каза Павлиш. – Искам да не им се навреди.

– Да вървим – каза Старейшината и без да помръдне от мястото си, чакаше кога Павлиш ще дойде при него.

Старейшината стоеше, леко наведен напред, предпазливо и здраво. Тъмното му лице бе покрито с жълта козина. Очите – скрити под надвисналите очни дъги. Погледът му опираше в гърдите на Павлиш. Старейшината беше по-нисък дори от Рекичка.

– Да вървим – повтори.

Обърна се и отмина вратата, убеден, че Духът ще го последва. Ушите му бяха прилепнали до тила. Имаха странна форма, не както на другите – дълги и заострени.

Следващата стая беше малка, полутъмна и Старейшината бързо я прекоси. Леко накуцваше с десния крак. Отзад се чуваха гласовете на спорещите.

– Жило се страхува – каза Старейшината, без да се обръща. – Той наруши закона.

– Какво е направил? – попита Павлиш.

Старейшината бутна още една врата и влязоха в дълъг коридор. Глинените светилници се люлееха под тавана.

– Нарушил е закона – уклончиво отвърна Старейшината.

– В какво е сгрешил? – настояваше Павлиш.

– Духът знае – каза Старейшината. – Духът знае работите на смъртните.

– Дойдох в долината, когато твоите воини вече го бяха настигнали.

– Духът знае – повтори Старейшината.

В края на коридора се появи ярко петно – дневна светлина. Старейшината махна с ръка и пропъди заспалите по тавана гадинки. Те се зашураха и потънаха в светлия правоъгълник. Павлиш замижа и очите му се насълзиха. Вдигна забралото и се поспря, за да ги изтрие. Старейшината се обърна. Стоеше до входа, опрян на стената, и равнодушно наблюдаваше действията на непознатия.

Излязоха на малка площадка, която имаше още три черни отвора и четвърти, затворен с врата от тънки гредички, свързани с връвчици.

От площадката се откриваше изглед към планинска долина, обградена с отвесни скали. Тук, в горната си част, долината беше тясна. На противоположния склон се чернееха редица дупки – пещери. В дъното на долината бяха отрупани колибите. Покрай тях течеше син ручей, който се вливаше в малко езеро, обградено с дървета. В долината протягаше език ледникът, обрамчен с каменлив сипей, откъдето извираше още един поток, също устремен към езерото. Езикът на ледника създаваше преграда, зад която, едва различими в мъглицата, се виждаха гьсталаци, проточени чак до урвата. Урвата запушваше долината.

– Хайде – каза Старейшината и посочи затворената врата.

Сега, на дневна светлина, той се видя на Павлиш по-малко приличен на разумно същество, отколкото Жило и Рекичка, отколкото даже воините. Макар че чуждият живот не бива да се мери със своите собствени мерки. Не е изключено местният гений да прилича повече на орангутан, а селският глупак да се окаже двойник на човека.

– Пак в пещера ли? – попита Павлиш, показвайки явно нежелание да се разделя със слънчевата светлина.

– Това е моят дом – каза Старейшината. – Не знаеш ли?

– Не ми се е случвало да идвам.

Може би на духовете в долината подобава да бъдат всезнаещи и с тия думи Павлиш подронваше репутацията си.

– Ще дойдеш ли в храма? – попита Старейшината. – Бързаш ли?

Един от воините излезе на площадката и приклепна до стената, за да се погрее на слънцето. Старейшината не му обърна внимание. Отвори дървената врата и влезе пръв. Павлиш го последва. От разтворената врата проникваше светлина и ветрец помръдваше козината на кожата, с които бе подкрит подът. Сред стаята лежеше голям плосък камък, а върху него – глинена паница с някакво вариво. Павлиш се сети, че е огладнял. В ъгъла бяха облежани копия, отрупани глинени гърнета, паници, рога, клони, корени – сякаш в реквизитната на театър.

– Знаех, че ще дойдеш – каза Старейшината и седна на кожата.

– Откъде?

– Знаех.

Старейшината отново избягна обясненията. Хитро гледаше Павлиш, тесните му зеници се свиваха като черно косъмче и изглеждаше, като че ли участва в игра, чиито правила са известни и на двамата, а камо ли на духа, който толкова делнично се появи в долината.

Паузата нещо се проточи. Старейшината чакаше какво ще каже Павлиш. А Павлиш не беше решил дали да поразпита как живее племето, или да се махне оттук, да слезе при колибите.

– Какво ще направите с тях? – попита накрая, разглеждайки събеседника си.

– Ще ги отведем в храма – каза Старейшината, като че ли това се разбираше от само себе си.

– Ще живеят ли?

Старейшината не отговори. Вдигна съдината и отпи. Павлиш не покани. Тогава той извади от джоба на скафандъра туба със сок, отметна забралото и утоли жаждата си. Сетне сложи празната туба на масата. Старейшината гледаше с интерес, но съдържано. И едва когато тубичката се търкулна по масата и издрънча в паницата, той се изненада. Отдръпна се рязко от масата, погледна странно Павлиш, протегна дългата си космата ръка и предпазливо докосна тубичката, сякаш очакваше, че тя ще се изпари. Но тубата си остана. Старейшината я подуши и я върна на мястото ѝ. Поклати глава.

– Учуден ли си? – попита Павлиш.

– На духовете е позволено много – отвърна Старейшината.

– Бих искал да слеза долу в селото – каза Павлиш.

– Долу?

– Да.

– Тук лошо ли ти е?

– Не, добре ми е. Ала искам да видя селото.

– Няма ли да дойдеш в храма? – попита Старейшината.

– Ще дойда. Интересно ми е да видя храма.

Старейшината отново се изуми.

– Интересно ли? – попита.

Ниското му чело се събърчи. Решаваше някаква задача.

– Ти ще идеш в храма – каза накрая. – И ще чакаш там.

– Е, добре – съгласи се Павлиш. – А дълго ли ще чакам?

– Не – рече Старейшината.

Тубата го интересуваше. Ръката му току посягаше към нея, дългите

нокти въртяха жълтата играчка.

– Ти си убил Бялата смърт – каза Старейшината. – Защо я уби?

– Бялата смърт ли? – попита Павлиш. – Не я познавам.

– Там до реката. Воините казаха, че си убил Бялата смърт.

Павлиш се досети, че тук наричат тъй „слона“.

– Да – каза той. – Бялата смърт заплашваше хората.

– Ама те са нарушили закона.

– А мигар Бялата смърт не бива да се убива?

– Жило е нарушил закона.

„Господи – рече си Павлиш, – върви, че се разбери с тях.“ Беседата стигна до задънена улица. И Старейшината, и Павлиш не се разбираха един друг. Нещо абсолютно очевидно му се изплъзваше. И той чувствуваше, че Старейшината знае повече от него.

– Някой от твоите хора идвал ли е в моя дом? – попита Павлиш.

– Къде е той?

– На морския бряг. Отгатык реката.

– Твоят дом ли? – попита Старейшината.

– Ами да, разбира се. Аз долетях от небето. И моят дом е на морския бряг. После ще отлети обратно.

– То се знае – каза Старейшината.

– Та ходил ли е някой там?

– Никой не излиза от долината – отвърна Старейшината.

– Не е вярно – каза Павлиш.

– Никой не излиза от долината. Който го направи, нарушава закона.

И Бялата смърт ще го убие.

– Твоите воители излязоха от долината – възрази Павлиш.

– Моите воители вървяха по следите на оня, дето наруши закона.

Омагьосан кръг. Никой не може, но воините могат, защото никой не може.

– Хайде – каза Старейшината. – Отиваме в храма.

Излязоха на площадката. Воинът все тъй седеше до стената и дремеше. Крайчецът на дълъг сив облак бе надвиснал над дъното на долината и там валеше дъжд. Пред една колиба се боричкаха деца. Вятърът вдигаше праха и го завърташе като вихрушка до урвата. Планетата беше мирна, добра.

– Далече ли е? – попита Павлиш.

– Ти знаеш – каза Старейшината.

– Аха – съгласи се Павлиш. Духът трябва да знае къде е храмът.

Старейшината стигна до края на площадката, откъдето започваше

широка пътека и се спускаше полегато покрай урвата. След десетина крачки спря, погледна Павлиш и неочаквано скочи напред. Павлиш се взря в земята под краката си. Под тънкия слой чакъл и пясък се провиждаха клонки. Навярно маскиран капан. Засили се и скочи тъй, че да стъпи до Старейшината. Не беше лесно – пречеа му нещата, закрепени на скафандъра. Но не му се искаше да губи престиж. Щом аборигените скачат, какво остава за един дух. Неуспешно обаче. Нешо изхрущя и земята под краката му изчезна. На пътеката останаха само ръцете му. Долу, в дълбоката пукнатина, полетяха клони и камъни. Павлиш дори не успя да се уплаши. Краката му се плъзгаха по урвата, все не смогваше да опре върховете на обувките си в отсрещния скат и да се измъкне на пътеката.

– Помогни ми – каза Павлиш колкото може по-спокойно на Старейшината.

Той не се помръдна. Мислеше. Явно духът не издържа изпитанията и Старейшината премилаше в мозъка си позакрепналите съмнения.

Кракът му най-после напипа издатинка, Павлиш опря нокти в края на пътеката и се повдигна. Изведнъж лошо предчувствие го накара да вдигне очи нагоре. Старейшината неуверено пристъпи, но срещна погледа на Павлиш и се спря.

– Махай се – рече Павлиш.

Камъкът, на който бе закрепил крака си, полетя подир своите събратя, но за щастие вече се бе измъкнал до кръста. Последен тласък и коляното му опря на пътеката. Изправи се, като гледаше да не повреди балоните.

Старейшината се бе облегал на скалата и присвил блажено очи, се почесваше по корема, сякаш бе забравил за съществуването на духа.

Павлиш стана, отърси праха от скафандъра и си позволи да се обърне. Фалшиво мостче покриваше пукнатината, която стигаше чак до реката. Дося му се да обиди коварния стопанин.

– Страх те е да не дойдат хора отдолу ли?

– От нищо не се страхувам – каза Старейшината. – Отиваме ли в храма?

– Да – съгласи се Павлиш.

В края на краищата сам си е виновен. Следващия път трябва да бъде по-внимателен. Не бива да се отпускат на чуждо място.

Павлиш вървеше по стъпките му. Старейшината очакваше някакви опасности отдолу. Дали се страхуваше от съплеменниците си? От Бялата смърт? От съседното племе?

Храмът беше изсечен в скалата като жилището на Старейшината. Може да са използвали стара пещера. От широката площадка към входа водеше грубо изсечена стълба. Входът не беше много голям и се стесняваше в горната част, а от двете страни се издигаха ниски колони, украсени с по едно око, разсечено от тясна зеница. И толкова.

– Върви там – каза Старейшината.

– А ти?

– Аз ще се върна назад.

Какво ли още си бе наумил спътникът му? Павлиш реши, че най-вероятно върху главата му ще се стовари каменен блок.

– Ти върви пръв – каза той.

– Защо? – учуди се Старейшината. Козината на главата му щръкна.

– Не ми харесва тук – каза Павлиш, – ще отида долу в селото.

– Не бива – отвърна Старейшината.

– Старейшино! – чу се отгоре.

– Какво?

По пътеката идваше воин. Старейшината пристъпи към него и воинът, съобразил, че сведенията, които носи, не са предназначени за духове, се наведе и му прошепна нещо на ухото.

Явно новините не му се поправиха. Козината на врата му щръкна, размърдаха се мускулите на раменете му, приклезна, сякаш се готвеше за скок.

– -ех! – викна той. Хвърли се напред, впи нокти в лицето на воина, който изпусна копието и падна на колене. Старейшината го риташе с крака, после светкавично грабна копието от земята и го метна във воина. Той успя да отскочи и наконечникът се разби в скалата, пръскайки се на парченца.

Старейшината вече бягаше нагоре по пътеката, забравил за воина и за Павлиш, който отскочи встрани. Изчезна зад завоя, сякаш скалата го глътна.

Павлиш приближи до воина, а той се озъби заплашително.

– Е, дявол да ви вземе! – каза Павлиш. – Явно сме възпитаници на различни колежи.

Дали да отиде в храма? Но Старейшината искаше това. Павлиш не му вярваше. По-добре да слезе в селото. Дявол го знае какво още ще измисли оня, когато си спомни за Павлиш. Воинът ближеше изподраната си ръка.

Павлиш тръгна към колибите...

Утъпканата площадка пред тях беше празна. От купчината боклуци

излетяха насекоми, понесоха се към Павлиш, завъртяха се над шлема му. Дете с кокал в ръката излезе на слънчице и като видя човека, засти-на от ужас. От колибата се протегнаха нечии дълги ръце, вмъкнаха дете-то вътре и оттам се дочу писък. Вратата на другото жилище бе затисна-та с голям камък.

Колибите си приличаха, в същност какви колиби – примитивни убежища, криво-ляво покрити с клони и сухи листа.

Павлиш се отдръпна към брега на ручея и оттам снима общия изглед на селото. Сетне се обърна, погледна нагоре. Входът на пещерата, през която проникна в долината, не се виждаше. На площадката пред храма тъмнееше петно – воинът все тъй си лежеше до стъпалата.

Изведнъж Павлиш се разтревожи. Какво би могло да разяри така Старейшината? Може би воините са сторили нещо лошо на пленниците? Може Жило и момичето да са избягали? Как не се сети по-рано за това?

Павлиш се върна към сипея и до ручея се сблъска с една стара жена, която се отличаваеше от другите аборигени, които бе видял. Ръцете ѝ бяха толкова дълги, че като вървеше, докосваше земята с пръстите си, без дори да се навежда. Голямо криво гърне се поклащаше на плоската и глава. Човек имаше чувството, че го придържа с веждите си – нямаше никакво чело. Очите, потънали в дълбоките очни ябълки, горяха с жълт пламък. Като видя Павлиш, жената приседна, сякаш не я държаха краката, закри лице с треперещите си ръце и замърмори нещо неразбрано.

– Не бой се – каза Павлиш. – няма да ти сторя нищо лошо.

– Дух. Дух. Велики Дух... – мърмореше старицата. „Лингвистът“ припукваше, мъчеше се да преведе думите ѝ... – Дай месо... дай... пощади ни.

– Може да се предположи, че срещата с мен, макар и страшна, не е неочаквана – каза Павлиш гласно, докато отминаваше старицата и се изкачваше към храма.

Като видя Павлиш, воинът се надигна. Пясъкът около него бе потъмнял от кръв.

– Върви си у дома – рече му Павлиш. – Че ще останеш без кръв. – Воинът сякаш не го чуваше, макар че „лингвистът“ отчетливо изписука превода. Павлиш погледна входа на храма, но реши да отложи посещението.

Капанът, в който едва не се насади, разсичаше пътеката.

Този път Павлиш се засили така, че да прескочи, та и запас да му остане. Дръннаха балоните на гърба му.

На площадката пред пещерата и жилището на Старейшината нямаше жива душа.

– Хей, стопани – повика Павлиш. – Къде потънахте всички? Забравихте госта си.

Никой не се обади. От тъмния вход изскочи уплашена от вика гадина и отлетя, подета от вятъра.

Павлиш включи шлемовия фенер и предпазливо навлезе в тъмния коридор, дето водеше към стайте, от които започваше подземният тунел. Пристъпваше бавно, но песьчинките хрущяха под краката му и това правеше тишината още по-кънтяща и дълбока. Павлиш обиколи всички помещения, ала воините и пленниците им сякаш бяха потънали в земята. Вратата към подземието беше открехната и оттам не идваше ни шум, ни звук.

ДУХОВЕТЕ

Могъщият дух тръгна след Старейшината. Жило разбра, че с него е свършено. Много му се искаше да живее, но тук, в долината, рядко някой достигаше зряла възраст. Смъртта ги причакваше на лов и в полето, криеше се в болестите и лавините, можеше да се яви във вид на наказание от Старейшината. И тогава той ще заповяда да занесат тялото на умрелия в храма, зад здравата врата. А воините, изпълнили заповедта, ще излязат от храма и ще пеят край входа страшни песни за смъртта. Само Старейшината ще остане вътре. А после воините отново ще влязат и ще изнесат трупа нарязан, за да го напуснат злите демони, които се крият в мъртвите и болните. Тялото ще изгорят. Съвсем доскоро, дядовците помнят, мъртвите са били изяждани и най-добрите парчета са се падали на воините. Но туй е било в дивите времена.

Жило знаеше за смъртта, беше я виждал, ала това бе чужда смърт. Своята смърт е далечна, тя трябва да си отиде, както отминава сутрешният дъжд. Ще се върне там, в онзи свят на духове, в безплътния свят, където няма дълга нощ, ярко слънце и чиста вода.

– Сега вече няма да избягаш – каза тъмносивият воин, дето му виказа Облака. Старейшината го взе от селото малко момче. Облака бутна момъка в гърба към мрака и се засмя.

– Облако – обърна се към него Рекичка, – помниш ли, че имаме една и съща баба?

– Аз съм воин на храма – отвърна Облака, – нямам майка и баща.

– Туй е било преди – каза Жило. – Сега всеки има майка и баща. Така казваше Немия Ураган.

– Ти какво дрънкаш с тях? – скара се на Облака главният воин Косата Слана.

От блъскането Жило падна на каменния под. Вратата изскърца. Чуваше се как Облака се настанява от другата страна на вратата.

– Тръгвам – каза Сланата. – Да не заспиш.

– Върви – отвърна стражът. Стана тихо.

В мрака Жило потърси ръката на Рекичка, седна и се притисна до нея, за да му бъде по-топло. Стените надвисваха, ниският таван смазваше.

– Облако – попита той. – Ще се върне ли за нас нашият дух?

– Не знам – каза Облака. – Старейшината отиде с него в храма.

Старейшината знае пътищата на боговете.

Рекичка извика – хлъзгаво студено змийче се плъзна по стъпалата й.

– Не бой се – успокой я Жило.

Облака запя песента за Великата тайна, за пътя към Тъмния поток. Жълтият лъч светлинка, проникващ през цепнатината на вратата, се премести. Облака придърпа светилника, защото като всички жители на долината се страхуваше от тъмнината.

Рекичка впи ноктите си в дланта на момчето.

– Какво има?

– По-тихо. Тук има някой.

– Само змии.

– Тук има някой голям. Той ни следи.

Сега и Жило усети чуждото присъствие. Чувствителните му уши не долавяха нито звук. Нямаше и мирис. Нищо нямаше. Само присъствие. Някой стоеше в ъгъла на пещерата и разглеждаше пленниците.

– Върви си, Дух – каза Жило. – Иди си, щом не искаш да ни помогнеш.

– Може би това е нашият Дух? – попита Рекичка.

– Какво разправяте – попита Облака иззад вратата.

От ъгъла на пещерата се чу лек смях. Облака разтвори вратата и пхна вътре ръката си със светилника.

– Какво става тук? – викна той.

Светилникът за секунда изтръгна от мрака неясна и смътна човешка фигура, която потъваше в стената, разтваряше се в нея.

– Не е нашият Дух – въздъхна Рекичка.

Но Жило мислеше за друго. Ръката на воина държеше светилника. Беше близо. Момъкът дръпна Облака за ръката, той се удари във вратата, влетя в камерата, изохка и падна на камения под. Жило го удари, вдигна копието и затича, без да се оглежда.

В долината на светло ще ги хванат веднага. Воините ядат месо и затова бягат бързо. Могат да се скрият единствено в тъмната пещера и да потърсят после пътя към реката. Рекичка бягаше отзад. Споменът ги доведе до дървената врата. Стражът до нея се понадигна и насочи копието, взирайки се в полумрака. Изскочил иззад ъгъла, Жило го събори, налегна с рамо вратата и тя изпука, поддаде се. За малко не падна на каменната стълба – Рекичка успя да го подхване. Отгоре се процеждаше слаба светлина, отпред – мрак. Уповаваха се само на слуха, обонянието и паметта, здравата памет на първобитно същество, запечатала завоите,

слизанията и изкачванията на дългия път към реката.

Подире им се чу шум от потеря. Жило тичаше, насочил напред копията си. Усетеше ли надвиснал камък или пукнатина, предупреждаваше Рекичка, без да се обръща.

Потерята не изоставаше. И те знаеха пещерата. Познаваха я много по-добре от бегълците. Бяха сърдити, защото ако не настигнеха момчето и момичето, ги чакаше гневът на Старейшината. А те трепереха от неговия гняв.

– Скоро ли ще стигнем? – попита Рекичка. – Уморих се. След малко ще падна.

Жило разбра, че няма да избягат, ще ги догонят. Свърна встрани, в непознатия мрак и дръпна подире си Рекичка.

– Ще почиваме ли?

– Мълчи сега – прошепна Жило. – Нито звук. Не дишай.

Тропотът и виковете бяха толкова близко, че Жило с мъка се съдржаше да не се хвърли по-навътре, в дъното, къде и да е, само по-далеч от смъртта, от страшните воители. Залепи се за земята и притисна с ръка Рекичка, която се мъчеше да скочи, защото се задушаваше.

– По-тихо, мълчи – молеше я той беззвучно. – Тихо.

Съвсем наблизко се чува стъпки, пресекливо дишане, хриптене и виковете...

– Ще чакаме ли? – прошепна Рекичка.

– Малко – каза Жило. – Те ще се върнат и ще ни търсят.

– А сетне?

– Ще си откънем и ще пълзим към изхода. Ама не по главния път, а тук, между камъните. Помниш ли колко воители тичаха?

– Не. Много...

– Може би шест. Може седем. Трябва да се знае. Че сетне ще тичаме през тясната пещера. Да не вземем да се тикнем в капана помежду им.

– Ще ги убиеш ли?

– Ако е един, може да го убия. Ако са двама, те ще ме пречукат.

Жило се умори, искаше му се да се притисне до Рекичка и да заспи.

– Ти си голям ловец, Жило – каза тя. – Ами ако изтичаме обратно, дорде са там? И се скрием в селото?

– Не бива – отвърна Жило. – Там са Старейшината и другите воители.

– Да не чакаме повече – предложи Рекичка. – Надушват ни. Чуваш ли, тече вода? Да вървим по водата.

– Ами ако е дълбоко?

– Не бива да се бавим.

– Почакай – каза Жило. – Сега ще притичат обратно и тогаз ще тръгнем.

Говореха тихо, съвсем тихо. Но пещерата разнасяше даже шепота и Старейшината, който бързаше след воините, чу гласовете и се промъкна съвсем наблизко, преди Жило да го надуши. Прекалено близко...

– Стой – каза Старейшината тихо. – Ти не знаеш пътя в тъмнината. Няма накъде да бягаш.

Би могъл да извика воините. Вместо това говореше тихо. Беше предпазлив. Стоеше на десетина крачки от бегълците, зад камъка. С точност знаеше къде са те. Издаваха ги миризмата и топлината на телата им. Никой в племето не усещаше така топлината на живите тела, както Старейшината. Би могъл да стане голям ловец.

Копието се удари в камъка и се строши, а Старейшината излезе напред и го настъпи.

– Жило, нищо повече не можеш да сториш. Ела при мен. Нека Рекичка върви отпред.

– Не отивай, Жило – каза Рекичка.

– Духовете са великодушни – продължаваше Старейшината, като че ли не чуваше думите на момичето. – Може да ти простят.

Гласовете на воините приближаваха. Връщаха се, надничаха в разклоненията, подвикваха си.

– Ако дойдеш сам – каза Старейшината, – ще те преveda обратно и ще те затворя. Ще чакате решението на духовете. Ако дойдат воините, ще те убият. Озлобени са и аз не мога да ги спра. Ти ги познаваш. Хайде.

– Не отивай, Жило – молеше Рекичка.

Жило запълзя по корем към равния тих глас на Старейшината. Още малко и ще може да скочи, и...

Старейшината чу, подуши, отстъпи крачка встрани и Жило не успя да го удари, както искаше. Падна до него, вкопчен в острата козина на Старейшината. Около минута се чуваше само дишането на враговете, скърцане на зъби и триенето на стъпалата в камъните. Рекичка се завтече на помощ, но не можа да се справи в тъмното кой къде е. И в този момент Старейшината закрещя и неговият вик изпълни пещерата:

– Хе-ей! Насам!

Воините бяха вече близко. Стовариха се върху бегълците.

Жило пусна Старейшината, измъкна се от лапите на воините и скочи зад един сталагмит. Спря за миг, отзад мърдаха тела, Рекичка

пищеше. Що да стори? А тя сякаш отгатна мислите му.

– Бягай – викна. – Бягай! По-скоро бягай към реката!

Жило послушно затича нататък, подтикван от виковете на приятелката си.

Гласът стихна. Само далечното ръмжене на воините и неясните думи на Старейшината изпълваха пещерата...

* * *

Павлиш излезе на площадката пред пещерата. Къде потънаха всички воини? В подземие ли са отишли пак? Или ги е нападнало друго племе? Не, най-вероятно нещо е станало с плениците. Дали да се пъха обаче в черната пещера...

Павлиш надникна в жилището на Старейшината. Нямаше никого. Как можа да се забърка в тая история... В края на краищата логиката показва, че ти, Слава, трябва да оставиш тези същества на мира. Ако се захванеш със спасението на околните, резултатите могат да бъдат и съвсем противоположни. Не е ли време ти, корабният лекар, да се заемеш със собствените си задължения? Да, но жалко за момчето и момичето.

Павлиш влезе вътре и седна на кожата. Тук мухите не му досаждаха, не се блъскаха в забралото на шлема.

Все едно, сега няма да може да се измъкне от долината.

– Почивате ли си, Павлиш?

Павлиш вдигна глава. На кожата срещу него, където доскоро се пъчеше Старейшината, беше се настанил удобно младеж с големи очи. Седеше си, опрял глава на свитите си колене, подложил длан под брадичката си, и гледаше втренчено Павлиш. Огромните му очи бяха прозрачни и изобщо нямаха бяло. Младежът имаше дълга шия и източена, приплесната отстрани глава, сякаш природата специално се бе постарала да подчертае птичето изящество на това същество. Гладък блестящ костюм без шевове и гънки плътно обхващаше тялото му, сякаш по него струеше тъмна вода.

– Мисля – отговори Павлиш и чак тогава се учуди. – Как дойдохте тук?

– Тук бях – каза младежът.

Мозъкът на Павлиш усилено работеше, прехвърляше възможните варианти: откъде се взе този момък? Знае руски език. Ходи без шлем и скафандър, леко облечен, значи живее тук, свикнал е с този свят. Известно му е името ми.

– Идвали ли сте на „Компас“? – попита Павлиш.

– Да. Вие ме изплашихте.

– Защо си отидохте?

– Не питате защо дойдох?

– Почти същото е.

– Не исках нищо лошо. Просто от любопитство. Не исках да ме видите. Спокойно щяхте да си заминете, щом дойдеше очакваната помощ. Ала щом разбрах, че ме видяхте, си рекох, че и вие сигурно ще полюбопитствувате.

– Не искахте това, така ли?

– Да. И ви подцених. Не си представях, че ще успеете да проникнете в долината.

– Откъде знаете моя език? – попита Павлиш.

– Знам. – Младежът не пожела да обсъжда тази тема. Заприказва за друго. – Простете – каза той, – че ви се наложи да изпитате толкова неприятности заради аварията. Но за съжаление тогава не бях в долината. Не можах да ви се притека на помощ. После Старейшината ми разказа, че са видели падаща звезда. Тогава се заинтересувах. Първо реших, че корабът е унищожен. А вие сте се добрали до маяка, нали?

Ръцете му непрекъснато бяха в движение.

– Да – отвърна Павлиш. – Преди няколко години тук е идвал някой. Може би се е спускал робот?

– Няколко десетилетия – поправи го събеседникът.

– И не е открил тук следи от цивилизация?

– Роботите могат да сгрешат. Следите трябва да са прекалено очевидни, за да бъдат достъпни за тяхното съждение.

– Говорите руски почти без акцент. – Павлиш упорито и безнадежно опитваше да удовлетвори любопитството си.

Младежът се усмихна.

– Благодаря за комплимента.

– Защо тук ви смятат за дух? – попита Павлиш.

– Така ли мислите?

– Никой не беше особено поразен от моето появяване – нито Старейшината, нито войните. Това ме учуди още в началото.

– Вие сте наблюдателен – прекъсна го младежът. – Сега ме изслушайте внимателно. Обещавам ви, че ще дойда при вас на кораба и всичко ще ви разкажа. И за себе си, и за вас, и защо зная вашия език. Тук не се крие никаква тайна. Обаче сега времето ни е много малко. Всяка минута може да влезе някой.

При тези думи момъкът скочи леко – беше висок и крехък.

– Да, между другото – къде е Старейшината? Какво става с пленниците? – попита Павлиш.

– Какви пленници?

– Жило и Рекичка. – Павлиш стана и се отмести, за да мине момъкът.

– Вече се запознахте?

– И то при много драматични обстоятелства...

– Жило и Рекичка са в определената за тях килия. Нищо няма да им стане. Бях там преди малко. – Момъкът се спря на вратата и тънките му ръце замряха във въздуха.

– Килията е празна.

– Грешите. Последвайте ме. Повтарям, няма време. Съвсем случайно наминах в това помещение, та ви срещнах. Стопанинът може да се появи всеки момент.

– Старейшината също избяга.

– Никъде не е избягал. Слушайте. Моля ви да не се намесвате в работите на долината. Сега ще ви изведе по един път, който зная само аз. После ще се опитам да оправя онова, което сте забъркали.

– Нищо не съм забъркал...

– Ама не ме прекъсвайте! Ще ме чакате на кораба. Ще дойда. Много скоро ще дойда, може би след няколко часа. Давам ви дума, че ще ви разкажа всичко. А сега вървете след мен. И колкото по-бързо ви забравят тук, толкова по-добре.

Насреща им се зададе Старейшината. Младежът замръзна на място и Павлиш за малко не връхлетя върху него.

– Късно – каза момъкът на руски. – Мълчете. Аз ще говоря.

В този миг забърбори Павлишовият „лингвист“ – младежът бе преминал на местния език.

– Къде изчезна? – попита той Старейшината. Гласът му беше висок и рязък.

Двама воини, които влязоха в пещерата след Старейшината, се спряха и заотстъпваха назад в тъмното.

– Велики Дух! – викна Старейшината, като едновременно се привеждаше към земята и отмяташе глава, за да не изпуска погледа на младежа. – Повелителю на духовете, виновен съм пред теб. Ала мислех, че той е лъжлив дух, изпратен от Великата Тъма. По толкова много неща прилича на простосмъртните.

– Следвай ме – каза младежът и заобиколи Павлиш. – Не е редно да приказваме на открито. Могат да ни видят.

– Прав си, Велики Дух – съгласи се Старейшината. – Нека стените ни скрият от чужди очи.

Павлиш видя кръв по лапите му.

– Казвай – каза младежът. – Казвай какво стана.

– Избягаха – оплака се Старейшината. – Не знам как.

– Каква е вината им? – попита момъкът. – Видях ги в пещерата. Казвай бързо.

– Хванахме ги – каза Старейшината. – Те бягаха, ама ние ги хванахме.

– Разкажи всичко отначало.

– Не знаеш ли? – вдигна глава той и Павлиш видя кървящи рани по врата му.

– Я не разпитвай духа! – ръката на момъка излетя нагоре и дългият му пръст за секунда замря пред лицето на Старейшината. – Знаеш, че тук не се пита. Щом съм казал, че искам да знам, разказвай.

– Тя беше лоша – заоправдава се Старейшината. – Нали помниш, Дух, че баща ѝ дойде от планината. Ние искахме да го убием, но ти рече: „Нека да живее.“

– Немия Ураган ли се казваше баща ѝ? – попита момъкът.

– Да, Немия Ураган. Сетне той искаше да избяга от долината. Наложих се да го занесем в храма. Помниш ли?

– Помня – каза младежът. – Имаше дъщеря, нали?

– Рекичка. Освен това имаше и един младеж, Жило. Той също беше се наслушал на приказките на Немия Ураган.

– Нали заповядах да се открие пътят, по който е минал Немия Ураган, и да се затрупа с камъни.

– Бялата смърт го пазеше. Пътят можеше да потрябва.

– Искаш да кажеш, че те са отишли при реката?

– Да. Щом разбрах, изпратих подире им воини. През пещерата. Воините ги настигнаха. Бялата смърт също. Ала твоят брат уби Бялата смърт.

– Брат ми? – учуди се младежът.

Старейшината врътна глава към Павлиш.

– Вие?

– Точно тук аз излизам на сцената – призна си Павлиш. – Сега ми е неудобно. Сякаш съм се вмъкнал в чужда градина и ме е хванал пазачът.

– Сам съм си виновен – бързо каза юношата на руски. – Не биваше да се отлъчвам.

– Те се върнаха заедно – рече Старейшината, без да гледа към

Павлиш. – Войните не смееха да спорят с духа.

– Добре че не сте продължили да раздавате справедливост и присъди – каза младежът на Павлиш.

– Аз не съм агресивен – възрази Павлиш и се обърна към Старейшината, приканвайки го да продължи.

– Вчера Великия Дух каза, че може да дойде брат му. Ала очите ми ме излъгаха. Стар човек съм и не съм достоен да бъда Старейшина. Боговете са дарили твоя брат с плът.

– Боговете са всемогъщи – изрече младежът назидателно.

– Брат ти насмалко не загина, като пропадна в капана на пътеката.

– А какво става с Рекичка и Жило? – попита Павлиш.

Старейшината мълчеше и гледаше младежа, като че ли чакаше разрешение да отговори.

– Говори – каза младежът. – Трябва да напуснем долината, Аз ще се върна.

– Ние ги настигнахме.

– В тъмницата ли са?

– Скоро ще го хванат. Войните са по дирите му.

– Така. – Младежът се наведе напред, почти докосвайки Старейшината с върховете на изпънатите си, трептящи като струна пръсти. – Така.

– Не се гневи, Велики Дух. Ще го хванат.

– А къде е Рекичка? Какво става с момичето? – попита Павлиш.

– Настигнаха я. Тя се биеше като див звяр.

– Какво ѝ е?

– Умря.

– Как? – младежът се люшна напред.

– Не можах да спра войните. Тя се биеше, а те бяха озлобени.

– Без мое разрешение? – Младежът махна с ръка, като че ли искаше да удари с нея по камъка.

„Ще се нарани“ – мярна се в ума на Павлиш. Ръката свободно мина през камъка. Като забеляза учудения поглед на Павлиш, младежът тутакси вдигна ръка до гърдите си и каза бързо, сякаш нищо не бе станало:

– Голямо е прегрешението ти, Старейшино. Прекършил си волята на боговете, защото казано е: не убивай, преди да си получил тяхната дума.

– Виновен съм, Велики Дух.

Старейшината наистина беше здравата напласен. Не го учуди дори произшествието с ръката на Великия Дух. Сведе глава.

– Убил си момичето. Изпуснал си Жило. Накъде избяга той?

– Към долината, към реката. Ама ще го настигнат до задръстването. Щях да ида с воините, но не мога да бягам бързо.

Младежът за миг затвори очи, мислеше. Погледна Павлиш и каза тихо и настойчиво:

– Моля ви, постойте тук. Не ходете никъде. Ако не бяхте вие, сега момичето щеше да е живо.

– Добре – отвърна Павлиш смутено.

Момъкът се обърна към Старейшината:

– Върви след воините. Върнал си се, защото те е страх от Жило. Не ти се иска да умреш. Върви след воините. Аз ще ида напред и ще видя къде е отишъл Жило. Ще ти посоча пътя. Върви де.

Старейшината заднишком изпълзя от пещерата.

– Бързо ще се върна – каза младежът. – Аз – направо. Стана и тръгна към далечния ъгъл на пещерата.

– Чакайте.

После влезе в стената, сякаш потъна в гъста мъгла.

* * *

Жило дотича до задръстването. Тънки лъчи светлина проникваха през цепнатините между камъните и покрай всеки лъч струеше топъл жив въздух.

Сега Жило не мислеше за Рекичка. Виждаше само камъни, черни камъни и светлината, която ги пронизваше. Бутна един каменен блок, той едва помръдна, но не се помести. Вече се чуваха стъпки и викове – някъде съвсем наблизо, а може и да бяха още далече – звукът в пещерата се разпространява не като по земята.

Жило натисна камъка с рамо и когато той пак не се поддаде, отстъпи няколко крачки, засили се и отново се хвърли върху него – и отново го чакаше неуспех. Да имаше време спокойно да размести камъните, щеше да открие оня, който крепи камарата.

За миг стъпките затихнаха. Воините се вслушваха.

– Там е! – беше гласът на Сланата.

Жило бутна най-горния камък, той се търкулна и слънчевите лъчи ослепиха беглеца.

– Ето го – гласът беше съвсем близко.

Жило се шумгуна в дупката и раздирайки хълбоците си, се мъчеше да се изскубне навън като червей, стиснат между пръсти. Държеше се за склона, местеше ръце по него и се придърпваше навън, когато успееше

да се хване за остриите ръбове на скалата. В последния момент по петата го удари копие, хвърлено от някой преследвач, но Жило вече се търкаляше по камъните и тревата, без да усеща болка, сетне прилекна и се понесе с огромни скокове към реката.

Спаси го тъкмо това, че не можа да срути камарата от камъни пред входа на пещерата. Отворът, през който се изплъзна, беше прекалено тесен и сам той успя да го стори само защото го подтикваше страхът от смъртта. Още първият воин, устремен подире му, се задръсти между камъните, разгорещените от преследването, от мириса на кръв воини си пречеха взаимно и едва след няколко минути струпването се поразчисти. А когато най-сетне изтичаха в долината, момъкът беше вече до самота река.

Поспря за миг. Очите свикнаха със светлината, страхът поотстъпи. Жило отскочи зад дървото и се обърна. Воините, които се шураха край входа на пещерата, изглеждаха мънички, почти безопасни. Реката клокочеше на плитчината, а Жило знаеше, че трябва да бяга по-далече, натък, към ниските хълмове.

Стъпи във водата. Беше по-топла, отколкото в потока край селото. Но там водата само едва покриваше камъните на дъното, а тук отпред потъмняваше и не се виждаше дъно. Воините го забелязаха и затичаха подире му. От раненото стъпало потече червена струйка, смеси се с водата и дребните червеи вече се струпаха, за да си пийнат кръвчица.

Жило пристъпи и кракът му затъна до коляно в меката тиня. Водата побутваше беглеца. Влезе до кръста. Другият бряг беше още много далече. Стори му се, че воините вече го настигат. Продължи напред и се огледа. Не, воините изостанаха... Но кракът изгуби опора и Жило се бухна във водата с главата напред. Реката го подхвана и понесе, като го въртеше, теглеше на дълбокото и не му даваше да си поеме въздух...

Жило се устреми нагоре, към въздуха, ситно потръпваше с ръце и крака... Може би щеше да изплува. Някъде в тялото му се криеше наследствената памет за ония далечни времена, когато неговите прадеди са живели край водата и са можели да плуват и да се гмуркат. Но реката беше бърза. Тя не му даваше да плува, завличаше го във водовъртежите, ала пак тя го изхвърли на близката плитчина, удрайки го в чакъла. Без да съзнава какво прави, Жило рязко изскочи от водата като уплашена риба.

Тук беше плитко.

Жило стоеше, разтворил широко нозе, и не смееше да направи нито крачка. Ушите му, пълни с вода, равномерно шумяха. Но къде са

преследвачите?

Жило погледна назад. Войните вече бяха стигнали реката, ала не до плитчината, ами там далече, където го подхвана и повали водата. Видя как един от войните вдигна копието си.

Когато то, за малко не достигнало беглеца, плесна във водата, Жило вече бягаше. Пак затъна до кръста, но в същия миг дъното се издигна и той тичаше вече по ситния, прозрачен, топъл пясък, по плиткото, а войните крещяха нещо подире му и не смееха да влязат в реката, защото се страхуваха от голямата вода.

Жило се мушна в хрусталака и запълзя навътре, забравил за зверовете, които се спотайват в тръните, като оставяше след себе си вълма козина и кървави петна. Храстите отново съединяваха клоните си над него и Жило пълзеше ли, пълзеше, докато не загуби съзнание.

Свести се или след няколко секунди, или след половин ден. До него някой беззвучно вървеше през хрусталака. Никой не бе докоснал Жило – нито зверовете, нито птиците, нито змиите. Но в непонятното нечие безплътно и беззвучно присъствие се криеше беда, опасност. Жило замръзна, затаил дъх. Взираше се между въздушните корени.

Там, през пролуката, бързо вървеше Духа. Не, не оня сутрешният, добрият, а истинският Велик Дух, Жило бе го виждал, когато Старейшината ги заведе в храма заедно с другите момчета, за да преминат Първото изпитание. Тогава този Дух седеше на трона със златно наметало, обкръжен от ярко сияние. Беше милостив и разпитваше за разни неща. И ги накара да направят нещо, което после всички забравиха, защото Великия Дух им заповяда да не си спомнят за него.

Духа вървеше направо, храстите му препречваха пътя с бодливите си клони, но той не спираше, не ги отместваше. Шиповете влизаха в гърдите му, пронизваха краката му, чепатите стъбла потъваха в него и се появяваха отново зад гърба му. За Духа нямаше прегради. Духа търсеше него, Жило, нищожния беглец, нарушил закона на долината, избягал от смъртта. Жило си спомни (това бяха заповядали да запомни в храма), че трябва винаги и за всичко да слуша Старейшината, защото той изпълнява волята на боговете. И горко на онзи, който се осмели да пристъпи тази заповед.

Духа беше сам. Значи войните бяха останали до реката. Духа се спря, сякаш се колебаеше. Навярно усети беглеца. Гледаше натам, където се криеше Жило.

– Излез – каза високо. – Излез и бъди послушен. Виждам те.

Ръцете се опряха на тревата, подчинявайки се на заповедта, краката

трепнаха, но Жило беше прекалено слаб и тази слабост го спаси, не му даде дори да отвори уста, за да се обади, да се предаде във властта на всемогъщия всевиждащ Дух.

И стана нещо странно. Духа се извърна от устремения към него Жило и високо каза:

– Излизай, виждам те!

Но вече не можеше да го види. Не гледаше към него. И изведнъж Жило разбра, че Духа не е всемогъщ, че не беше го видял и приказваше просто така, за да го стресне.

Духа продължи по-нататък, като преминаваше през храстите, през стволите на ниските дървета, безплътен, но толкова приличен на човек. Храстите не помръдваха, не се чуваха и стъпки.

А Жило отново загуби съзнание.

* * *

– Логическо недоразумение – каза Павлиш гласно. Смутен и обиден, все още послушно седеше на кожата. Защо той да е виновен за смъртта на Рекичка? Напротив, нали той спаси хлапетата от Бялата смърт? А втория път са избягали без негова помощ. Тогава той беше долу, до храма.

Младежът, изглежда, не е доволен от присъствието на чужд човек тук. Добре, ами как минава през стените!? Значи ли това, че на Форпост съществуват същества от особена раса, способни да проникват през материята? Значи долината има високо развита цивилизация, която в същото време не е технологична – без градове, машини...

Къде ли се крият представителите на тази раса? Под земята? В океана? И изпращат мисионери при изостаналите племена.

Космосът е огромен. Хората са успели да се докоснат едва до крайчеца му, проникнали са едва в първите му тайни... И в Павлишовия мозък се оформи вече съвсем приказен образ: някаква раса безплътни, полупрозрачни същества, които живеят във въздуха, в облаците и господствуват над земните груби диваци... Щуротия! Момъкът си е напълно материален, никъде не е излитал и ако се е налагало, тичал е с краката си. Ами камъкът? Как ръката му мина през камъка? Направи го случайно. А защо тогава не потъна в земята?

Павлиш почука с пръст по плоския камък-маса. Камъкът беше стъпен и твърд. Много учени си блъскаха главите над проникваемостта, но за сега без практически резултати. Павлиш отиде до онова място на стената, през което мина младежът – никаква тайна врата, никаква

цепнатина. Фокуси нямаше. А за оптическа измама едва ли можеше да се говори.

Отвън се дочуха неясни гласове. Лингвистът зашумоля, но не можа да разбере какво говорят.

Павлиш отиде до изхода. В долината беше притъмняло – парцалив облак скриваше слънцето, влачеше се ниско и опираше в скалистите върхове. Двама воители слизаха по пътеката и влачеха подире си човешко тяло. Спряха се пред пукнатината, дето за малко не пропадна Павлиш, изглежда обмисляха как да прехвърлят тялото. А на дъното на долината, край колибите също настана раздвижване, като че ли там бе стигнала вестта за нещо лошо. Шепата тъмни фигурки несигурно и колебливо приближи до ручей и замря на брега, сякаш той беше граница, която е невъзможно да се премине.

Ролята на наблюдател, на зяпач, ако щеш, е интересна само докато почувствуващ, че си длъжен да се намесиш, че помощта ти е необходима.

По дяволите обещанието да стои в пещерата. Павлиш забърза надолу към воините.

Единият ловко прескочи пукнатината, другият му подхвърли края на въжето, омотано около тялото на момичето, и го последва. Двамата дръпнаха безчувствения товар, но той пропадна в пукнатината, удари се в скалите и глухо отекна. Воините го извлякоха на пътеката и продължиха надолу, без да се обръщат. Изпод краката им се вдигаше жълт прах, кълбеше се над Рекичка.

Павлиш ги догони до храма. Един от воините чу стъпки, обърна се, но не се изплаши – реши, че Духа следи работата им. Вкараха тялото в тъмната врата и веднага излязоха – седнаха на стъпалата.

Вратата бавно се затвори.

Павлиш изкачи стъпалата на храма и вратата меко се поддаде. Видя малка кръгла зала с леко светещ купол. Тялото на Рекичка не беше тук.

Павлиш стоеше с гръб към полуотворената врата, гледаше пода, където трябваше да лежи тялото на момичето, и усещаше физическа умора от безсмислените загадки на планетата. Воините не биха могли да отнесат далече Рекичка. Просто нямаше да им стигне времето. Като приближаваше храма, Павлиш прекрасно видя, че те бяха вътре по-малко от минута, точно колкото беше необходимо, за да вмъкнат тялото, да го оставят в залата и да се върнат до вратата. Люк на пода нямаше. Камък. Изгладен наистина, но съвсем истински монолитен камък. Значи, ако отхвърлим мистиката, някой вече е чакал воините и е поел от тях

тялото. Занесъл го е някъде по-далече, във вътрешните помещения. Може да е бил друг воин или служител на храма. Трябва да има още една врата. С една дума, Павлиш сега е в „антрето“.

ХРАМЪТ

Светлината, проникнала от входа, образуваше правоъгълник, който за мъничко не достигаше до отсрещната стена и по осветения под от обувките на Павлиш се проточиха две тъмни ленти – сянката от краката, проснала се от каменната плоча до отдалечената стена. Там се чуваше леко потропване, шетня, глухи стъпки.

Павлиш измъкна пистолета, претегли го на дланта си и го пъкна обратно. Както каза младежът, май вече достатъчно бели бе направил в долината. Пък и едва ли воините ще се осмелят да пипнат Духа, ако нямат специално указание от Старейшината.

Павлиш заобиколи плочата, зад нея имаше гладко издялан отвор. Преди да влезе в мрака на поредния за този ден коридор, Павлиш включи шлемовия фенер и отметна глава, за да погледне нагоре. В каменната рамка имаше улей – вратата се спускаше отгоре.

Да става каквото ще. Павлиш бързо прекрачи прага.

– Има ли някой жив? – попита. Изви глава – светлинният конус се люшна по стените...

И веднага лумна светлина. Появи се отгоре и се разгаряше, като очертаваше първо тъмните форми на околните предмети, а сетне плъзваше към ъглите, подреждаше нещата, даваше им цвят и структура.

Тялото на момичето лежеше на ниско ложе, покрито със светла блестяща тъкан. Главата ѝ бе извита встрани, устните леко отворени, ръцете вдигнати към гърдите, а конвулсивно стиснатите тъмни юмручета сякаш опитваха да я защитят.

Зад ложето – дълъг сив пулт. Копчета, индикатори, малки екрани – очи. Пипалцата висяха безжизнено, застинали под различен ъгъл. Две машини с многобройни крачета бяха спрели наблизко и подмигваха със светлинките си. Вероятно бяха роботи. По-нататък в дълбочината на огромната зала имаше сандъчета, кожи от животни, стъкленници и съдове с вътрешни органи, с образци от растения. Странен музей или лаборатория – жилище на мисионер.

Ами ако момъкът също е гостенин тук? Не е можал да излети, закъсал е тук и запълва времето си, като командува дивите племена?

Докато умуваше, Павлиш се наведе над момичето. Може би още може да ѝ се помогне? Може би е още жива.

Момичето беше живо.

Формално живо. Един, два пъти се сви и отпусна умиращото сърце. Изчезна и отново се появи пулс. Павлиш извади от раницата диагностика и го включи. Роботите се приближиха, Павлиш им каза:

– Не пречете.

Единият робот изчука нещо неразбрано. Зачатка.

„Лингвистът“ мълчеше – не разбра.

Проводници, тънки гъвкави кабели се проточиха от диагностика към тялото на момичето. Диагностикаът едновременно подготвяше и спринцовката. Смукалцата обхваща шията на момичето – вливаха стимулатори под налягане. Диагностикаът можеше да окаже първа помощ, без да се съветва с Павлиш. Отметна се капакът, изскочи пластмасова картичка. Павлиш прочете предварителните данни. Счупвания, натъртвания, наранявания, вътрешни увреждания, кръвоизлив. Бедното дете... Отвори джоба-аптека. „Възможен е летален изход“ – заключи диагностикаът.

Сетне изплю втора картичка – резултатите от анализите. Без тях не можеше да се продължи лечението. Състав на кръвта, антитела, температура. Трябва вода. Местна вода.

– Слушай – каза Павлиш на робота чрез „лингвиста“, настроен на местен език. – Изтичай до ручей за вода.

Роботът не помръдна.

– Не разбираш ли, като ти говорят?

Роботът мълчеше.

– Ще се наложи да отида сам. Само че предупреждавам – каза Павлиш – никакво докосване до момичето. Ясно ли е?

После на диагностика:

– Оставаш тука, миличко. Само нещо ако... – сигнализираш. – Павлиш настрои своя апарат на вълната на диагностика. В ушите му неравно затупа сърцето на Рекичка, въздухът влизаше с хлипане в дробовете й...

Павлиш се завтече към изхода за вода.

Роботите стояха неподвижно.

На входа воините се опитваха да спрат някаква раздърпана жена. Тя се хвърляше към стълбите, викаше нещо. Няколко други жени стояха по-встрани, не се бъркаха, само насърчаваха нападателката, хокаха воините.

Щракна и се включи „лингвистът“:

„Убийци! Зверове, подземни червеи! Убийци“ – „лингвистът“ се опитваше да преведе думите на всички жени едновременно, бързаше,

объркваше се, прекъсваше се сам:

„Махни се! Узнае ли Старейшината, чака те смърт! Не хапи!“ Това са думите на воините. И пак:

„Убийци! Къде са децата ми? Аз видях отдолу! Видяхме как влачехте Рекичка! Защо са я убили? Зверове!“

Воините не се решаваха да си послужат с копията, страхуваха се от другите жени, може би техни майки, лели, сестри.

Първи забелязаха Павлиш жените, които стояха настрана.

– Духа! – завика една от тях.

Жените отскочиха, скриха лица от погледа на Духа. Воините застигнаха. Само майката не чуваше нищо и опитваше да си пробие път към храма.

– Спрете – каза Павлиш.

Жената го чу. Но за негово учудване, не се поклони като другите, а яростта ѝ се удвои.

– Ти я уби!

Воините кръстосаха копията, жената увисна върху тях.

– Ти майка ли си им? – попита Павлиш.

– Убиец!

– Тя е майка на Жило – каза един воин.

– И Рекичка е нейна дъщеря – викна от тълпата една старица.

– Моите деца. Къде са децата ми?

Жената ухапа един от воините по рамото и той изпусна копието.

– Ти си жесток, Дух! Духовете са убийци! Те убиха моите деца.

Жените ѝ пригласяха, но тихо, като криеха лица в дланите си.

– Спокойно – каза Павлиш, – за сега никого не съм убивал.

– Нека си дойде Старейшината, ще научи какво приказваш, жено – каза воинът, вкопчил се със здравата си ръка в косите ѝ.

– Къде е Рекичка? Къде е Жило? – викаше жената. Те бяха красиви, смели, добри. Те са по-добри от всички в селото! Защо уби Рекичка? Видях как я влачеха, за да могат духовете да ѝ извадят сърцето.

– Колко пъти трябва да повтарям – кресна тогава Павлиш. за да надвика врявата. – Рекичка е жива. Само е болна, ранена.

– Пусни ме при нея.

– С удоволствие. Само че първо ми трябва вода. Стомна вода. Нека да ми донесат.

– Вода?

– Да, за Рекичка. Жадна е, мигар не разбира те?

– Сега – схвана едно момиче от тълпата и се вавтече по пътечката

надолу към ручея.

– Духа иска вода! – запригласяха другите жени. Още две-три от тях се втурнаха подир момичето.

– Ето на, май се забелязва известен прогрес – помисли Павлиш. – Младежът пак ще е недоволен, макар че, както ми се струва, укрепвам репутацията му сред женското съсловие на долината.

– Къде е Рекичка? Искам да я видя – обърна се към Павлиш майката на Жило.

– Почакай. Да донесат вода и ще идем заедно.

– Боли ли я?

– Ще оздравее – увери жената Павлиш. – След половин-един час ще можете да я вземете в къщи.

Воините се успокоиха и насядаха по стъпалата до краката на Павлиш. Майката стоеше прегърбена и гледаше в земята. Чакаше. Беше разговаряла дръзко с Духа и заслужаваше наказание.

Капки дъжд вдигнаха прашни фонтанчета по площадката, притъмня.

– Идва голям дъжд – каза една старица, като че ли онази, дето Павлиш наскоро срещна край потока. Тя продължи да стои на края на площадката.

– Старата знае разни билки – съобщи поверително един воин.

– Много добре – съгласи се Павлиш. – Ще дойде с мен в храма.

– Хората могат да влизат там само когато ги призове Великия Дух.

– Няма да дойда – каза старицата. – Ако Старейшината даде Рекичка на майка й, ще ида у тях.

Две момичета запъхтени влачеха по пътеката стомна с вода.

– Чакайте, аз ще я взема – каза Павлиш.

Момичетата не посмяха да се приближат до него и сложиха стомната на земята. Павлиш я вдигна и поел по стъпалата, каза на майката:

– Можете да дойдете с мен.

После на воините:

– Ще ви извикам по-късно.

Жената ситнеше зад Павлиш, без да се оглежда и да изостава. Щом я зърнаха, роботите понечиха да тръгнат срещу нея. Павлиш ги спря:

– Ще минем и без вас. Че да не ви изключоа.

Роботите не разбраха. С тихо жужене се прокрадваха към жената. Мустаците на шлемовете им мърдаха. Жената примижа от ярката светлина.

Павлиш остави стомната до одъра и решително ги отблъсна с ръце.

Ония се спряха.

– Май не ви стиска да действувате открито – каза Павлиш. После се обърна към жената: – Гледай си Рекичка, само не ми пречи. Машините няма да те закачат.

Жената застана на колене до краката на Рекичка, но така, че да не изпуска от очи роботите, и току заничаше боязливо. Шепнесе: „Какво са ти сторили, мъничката ми? Какво са направили с тебе?“

Диагностикът вече беше приготвил цяла купчина картички-докладни за състоянието на болната. Павлиш набързо ги прегледа. Жената забеляза диагностика и попита:

– Какво прави той там?

– Това е мой приятел – каза Павлиш, – мъничък дух. Той лекува.

Жената милваше момичето по стъпалата.

Нямаше канчета, чаши. Наложил се да отвинти капачката от фенерчето на диагностика. Павлиш разтвори лекарствата във водата и даде на малкия дух да ги опита. Той свери състава със своите данни и показа „добре“. Павлиш изля съдържанието на канчето в устата на Рекичка. С другата ръка държеше китката ѝ. Пулсът беше равен. Диагностикът не бе пилял времето си напразно. Лекарствата даваха необходимия ефект. Рекичка застана, вдигна ръка, сякаш да се предпази, и отвори очи. Павлиш мислеше, че ще се изплаши, но тя веднага го позна.

– Тук ли си? – каза тя едва чуто. – Къде е Жило?

– Той избяга от тях – отвърна Павлиш.

– А ти къде беше по-рано? Защо не дойде?

– Не знаех.

– Лошо – каза момичето. – Биха ме.

– Край – увери я Павлиш. – Повече няма да се повтори. – Но не беше сигурен, че казва истината – ей-сега ще си отиде и ще ги остави беззащитни. Кой ли е този младеж?

– Не ни оставяй – помоли Рекичка.

Сега тя възприемаше неговото присъствие като нещо естествено. Той беше нейният дух. Добрият дух, защото тя вярваше в духове и искаше да им вярва, тъй като хората не биха могли да управляват дори този толкова беден свят. Могъщите сили на небето и подземния свят постъпват с малките хора както си искат.

– Не си отивай – прошепна майката.

– Трябва да сте полудели, Павлиш – дочу се рязък глас от входа. – Нали ви молих, умолявах ви да останете у Старейшината. И вие обещахте да не се намесвате повече в живота на долината.

Младежът отпъди жално подсвирващите работи и се приближи.

Щом го съзря, майката падна ничком. Той бе истинският господар на долината.

– Момичето е живо? – учуди се младежът. – Старейшината каза, че са я убили.

– Щеше да умре, ако не бях дошъл тук – изрече Павлиш.

Резкостта на Павлишовия глас накара младежа да вдигне тънките си пръсти, сякаш молеше за нещо. Ръцете веднага излетяха нагоре към пулсиращите очи.

– Не мислете, че съм изверг – каза младежът. – И не си въобразявайте, Павлиш, че сте попаднали в някакво свърталище на убийци. Искрено съм ви благодарен, че сте спасили момичето. Това диагностик ли е? Много интересно. Смъртта на момичето не влизаше в плановете ми. Разберете обаче, че имаме работа с примитивна цивилизация. Жестокостта е присъща на разумните същества на този стадий на развитие. Независимо от вашата намеса момичето би било мъртво, така й е писано по рождение.

– Защо? – ядосано попита Павлиш. – Кой е предопределил да умре?

– Не аз – каза момъкът. – Собственият й живот, нейните постъпки, които се опитвам да ръководя. По собствено желание избяга на разсъмване от долината и щеше да я убие Бялата смърт. Аз не знаех. Не мога да чета мисли. Вие сте я спасили. Много хубаво. Но не мина и час и тя избяга отново. А аз повярвах на Старейшината, че е мъртва. Сбърках, че повярвах, но и аз не съм застрахован от грешки.

– Добре – отговори Павлиш. – Не споря. Не знам нищо за вас, а вие за мен – много.

– Обещах да ви разкажа всичко и ще го направя, щом се върнете на кораба.

– Не съм сигурен, че мога да изчакам.

– Защо?

– Как да ви обясня? Когато се намесваш...

– Кой ви е молил за това? Нима на Земята не са ви учили, че не е редно да се бъркаш в чуждите работи?

– Ами вие?

– Аз ли? Разликата между нас е, че аз знам какво правя, а вие действувате слепешката. – Великият Дух се приближи до жената. – Щом момичето е живо, можете да си го вземете в къщи.

Младежът не криеше, че е доволен от този обрат на нещата. Каза нещо на роботите и те се затъркаляха към постелята. Жената се

привдигна и се озъби в защита на Рекичка.

– Не се страхувай – каза Великия Дух. – Те само ще занесат дъщеря ти до вратата.

Рекичка се опитваше да се измъкне от жилавите пипала на роботите, силите я напуснаха.

– Почакайте – каза Павлиш на младежа. – Отпъдете церберите си.

– Кого?

Павлиш вече беше взел момичето на ръце и тръгна към изхода. Майката вървеше до него и поддържаше краката на дъщеря си.

Момъкът мълчаливо ги последва.

На стъпалата до изхода Павлиш се спря и без да се обръща, каза на Великия Дух:

– Нека воините я отнесат.

– Точно се канех да им кажа.

А когато проследиха как воините послушно и този път внимателно носеха момичето към селото, двамата се върнаха в храма. Павлиш попита:

– Да се надявам ли, че Старейшината няма да я преследва?

– Ще му кажа – обеща момъкът и покани Павлиш на още топлия от тялото на момичето одър.

Павлиш вдигна от пода диагностика и седна. Младежът отиде до пулта, погледна показанията на приборите.

– Идва страхотна буря – каза той.

– Това безпокои ли ви?

– Старейшината с част от воините останаха при реката. Търсят Жило.

– Ще го убият ли?

– Заповядах да го докарат жив.

– Ако им се даде жив – забеляза Павлиш. – И ако те преодолеят желанието си да убиват.

– Трябва вече да се върнат. Търсят покрай стената. На другия бряг го няма.

– Вие ли проверихте?

– Да, аз. Воините ми казаха, че е минал реката. Боя се, че само си въобразяват. Страх ги е да останат край реката. Там има диви племена. Тревожа се, че Жило може да намери общ език с диваците.

– Е, нека намира. Вие бихте предпочели да го убият ако не воините, то диваците?

– По-добре да беше умрял – каза младежът сухо.

– Но защо? Уморих се от загадки.

От вълнение момъкът мина през одъра и Павлиш за малко не го предупреди: „Внимавайте, ще се ударите на ръба.“ Ала не успя, краката на момъка влязоха в одъра, сякаш ги отрязаха до коленете. И след една крачка отново се възстанови, без дори да забележи, че съвсем свободно проникна през явно плътното вещество.

– Аз все още настоявам да си отидете – каза младежът. – Не мога да ви отпратя със сила.

Павлиш се заинати. Подозираше, че отиде ли си сега, никога няма да разбере какво става тук. Усмихна се:

– Страх ме е да не се намокря.

– Нали сте със скафандър – не схвана шегата младежът.

– И все пак ме е страх. Хайде да направим компромис: вие ще ми разкажете вкратце с какво се занимавате тук и аз ще напусна вашия имот.

– Имот ли? Не зная тази дума.

– Вашите владения.

– По-точно нашата лаборатория – каза момъкът. – Тогавя почакайте малко. Една минута.

И младежът изчезна. Разтвори се във въздуха. Стрелките на приборите се замяха и застинаха. Роботите стояха неподвижно, сякаш бяха свикнали стопанинът им да потъва в земята. Павлиш неволно се огледа – да не би момъкът да се е появил зад гърба му. Нямаше го.

Изникна на същото място.

– Уморихте ли се?

– Защо?

– Отсъствувах три минути.

Павлиш въздъхна и каза:

– Вече свиквам с тайните. Може би ще седнете?

– Не, не съм уморен. Пък и ми е по-удобно да ви говоря така.

Навик.

– Къде бяхте?

– Аз ли? Изключих се. Наложих ми се да напусна лабораторията. Впрочем казаха ми, че „Сегежа“ е излязъл от големия скок в тази система. Тъй че чакайте гости.

– Благодаря – каза Павлиш, – имате добра информация.

– Там е работата, че не е достатъчна. Иначе не би станала несполуката с вашето намиране. Получих разрешение да ви разкажа всичко, за да се избягнат бъдещите недоразумения.

„Най-сетне“ – рече си Павлиш. Да се слуша младежът беше трудно. Той тичаше из стаята, махаше с ръце, появяваше се ту пред Павлиш, ту зад него и му се налагаше непрекъснато да върти глава, за да следи събеседника си.

– Мене ме няма тук – каза младежът. – Не зная дали вече го разбрахте. Намирам се далече оттук, на друга планета. В лабораторията, у дома. Това, което виждате, е триизмерното ми изображение, направлявано от мен. Моето изображение. Копие.

– Пък аз реших, че можете да минавате през стени.

– За съжаление, не. Това е достъпно само на оптическия ми двойник.

Младежът бързо приближи до Павлиш и тръгна направо през него. Тялото инстинктивно реагира на евентуалната опасност от удар, а мозъкът не успя да му заповяда да остане неподвижно. За миг младежът се сля с Павлиш, после се намери зад него и оттам се чу насмешливият му глас:

– Притъмня ли, когато очите ви се намираха в мен?

– Честно казано, не знам – призна Павлиш. – Замижах. Повтаряте ли движенията на двойника си?

– Не, това е по-сложно. Ще трябва да тичам по цели часове. Непрактично е. Най-често, ако не се налага да излизам от храма, аз възпроизвеждам движенията, които прави моето копие. Като сега например. Лабораторията напомня това помещение на храма. Само в изключителни случаи моето копие напуска тези зали. Тогава управлявам копието си като марионетка.

– Но обикновено не става нужда?

– Аз, тоест моето копие, се намира в храма. Старейшината идва при мен за съвети и заповеди. Ей оттук мога да наблюдавам всичко, което става в селото. Вижте.

Младежът каза нещо на робота и той се заклати към пулта. Един от екраните светна и се превърна в овален прозорец към долината, пробит в скалата, недалече от последната колиба. Оттук се виждаше пътеката покрай ручей. Пред втората откроя колиба стояха двама воители, приказваха за нещо, не бързаха да се прибират горе. Наблизо разговаряха жени, от време-навреме една от тях изтичваше в колибата.

По заповед на момъка роботът увеличи изображението толкова, че лицето на по-младия воин зае целия екран. Можеше да се разгледа всяко косъмче по него, зъбът, прехапал долната устна, черните жилки в жълтата зеница. Воинът се обърна, погледна Павлиш.

– Той не вижда екрана – каза младежът. – Приемателното устройство е замаскирано много добре в скалата. Имам още няколко екрана, те контролират различни части на долината. Поставихме ги по време на експедицията.

Лицето се смали, отдалечи се и отново цялото село беше пред очите на наблюдателите.

– Вие сте нещо като етнографска експедиция, така ли?

– Не съвсем. Ние наистина сме великите духове на долината, повелители на тези същества.

Дъждът, който ръсеше редки едри капки, изведнъж се изля върху селото и за секунди вкара воините и жените в колибите.

– Жалко, че нямаме екрани в колибите. Но това е невъзможно да се направи, докато не се научат да строят каменни къщи. Не успяхме да ги преселим в пещерите. Там е доста влажно.

Дъждът плъщеше по земята, водата дълбаеше канавки, стичаше се към ручея, който набъбваше пред очите им. Грохотът на гръмотевицата проникна през каменните стени.

– Открихме тази планета преди около сто години. Тук живееха племена диваци, чийто разум едва започваше да се пробужда. Имахме невероятен късмет. Нали е така?

– Така е – съгласи се Павлиш.

– Ние излязохме в космоса преди хората от Земята – каза младежът. – Видели сме повече, знаем повече. Но едва тук успяхме да хванем най-редкия момент в създаването на разумното същество – раждането на цивилизацията, нейната зора. Можахме да си направим база, да изменим планетата, да я приспособим към нуждите си. Ала ние оставихме всичко както си беше, за да наблюдаваме как се развива животът – поколение след поколение, да чакаме, докато се научат да добиват огън, да изобретят колелото, да летят в небето. И за това, ние знаехме, ще бъдат необходими много хилядолетия.

Младежът даде знак, роботът се търкулна към пулта и включи още един екран. Долината на реката се губеше в мъглата на пороя.

– Тук не може да се види нищо – каза юношата. – Къде ли се днаха воините?

Ручеят се превърна в широк поток и жълтата вода приближаваше вече колибата, заобикаляше, надигайки се, стомната, забравена на пътеката.

– Сложихме екрани в някои точки на планетата, за да наблюдаваме живота на обитателите ѝ. Но това беше недостатъчно. За нас, учените,

възможността да поставим експеримент е прекалено съблазнителна. И така, преди около седемдесет години, смятам ги по земното летоброене, ние, група учени, успяхме да получим разрешение да проведем опит на планетата, за нейно добро. Намерихме тази долина, достатъчно обособена и по-лесна за контролиране. Тук живееше малко племе. Долетяхме, кацнахме в планините. Първата ни работа беше да затворим единствения естествен изход от долината, поне тогава смятахме, че е единствен. Приспособихме една от пещерите за наблюдателен център, поставихме апаратура за връзка и контрол, екрани за проследяване на всекидневния живот на племето. После експедицията напусна планетата. Мястото в лабораторията зае моят предшественик, по-точно неговият оптически двойник. Така пещерата стана храм, а той – Великия Дух.

– Вие сте направлявали развитието на жителите на долината?

– Да. Решихме да ускорим еволюцията. При това, повтарям, не в мащабите на цялата планета – нека се развива, както ѝ е писано, – ние поставихме нов, по своему грандиозен опит над малка група. Ама че порой – възкликна младежът, – голямата река излиза от бреговете. Дори не помня друг такъв. Май ще ви се наложи да останете тук, докато се отдръпне водата.

– Изглежда, тъй ще стане – каза Павлиш равнодушно. Разказът го завладя. – Ще спре дъждът, водата ще спадне. Няма вечно да вали така я.

– Не можехме да чакаме хиляда години да се научат да получават огън и десет хиляди години, за да изобретят колелото. Но ние можехме да научим група хора да получават огън. И друго. Предполагахме, че физическата еволюция на жителите на планетата още не е завършена и може да ѝ се влияе. По генетичен път. Петдесет години зад този пулт прекара моят предшественик. Петнадесет години работя аз.

– На колко години сте?

– На много – усмихна се младежът. Бързаше. – В храма донасят всяко дете, родено в долината. Войните го оставят във външното помещение, по-нататък детето попада в ръцете на роботите. Основно изследват бебето, после цялата генетическа информация за него се предава в лабораторията. Ако се окажат достъпни за поправка генетически дефекти, коригират се. В случай че детето няма да даде добро потомство, вземаме мерки да няма такова. Част от лицата ликвидираме. Долината е малка и се налага внимателно да се контролира количеството на гърлата.

– Убивате ги?

– За благо на другите. Ако не правехме това, долината вече щеше да бъде пренаселена. А ние не можем да изпращаме храна или да подкарваме насам дългоногите. Не ме гледайте осъдително. Павлиш, вие забравяте, че провеждаме експеримент. Неговата цел е – ускоряване еволюцията на планетата, сиреч щастието на цялата планета. Ако не унищожим детето с лоши заложби, от него ще излезе идиот или безплоден мутант, ще си загине само, но преди това ще е отнело храната на достойните.

– Но защо не позволите на част от племето да напусне долината?

– Защото експериментът, а вие като учен би трябвало да знаете това, може да се провежда единствено в чиста среда.

Външните фактори са прекалено сложни, за да се вземат под внимание. Останалата част от планетата за нас е контролен полигон. Можем да сравним хода на еволюцията само ако напълно изолираме долината. Докъде бях стигнал? Да, внимателно наблюдаваме всяко дете в племето, изясняваме си какви са възможностите му, намираме му потенциален партньор – нали това, което природата върши, като изрежда слепешката много погрешни варианти, ние трябва да правим безпогрешно. И накрая в един прекрасен ден събираме юношите в храма, отново ги изследваме и преливаме в мозъка им онези идеи, инстинкти, условни рефлексии, които са ни необходими. Подлагаме момчетата и момичетата на влиянието на насочена радиация, за да предизвикаме благоприятни мутации в потомството им. Старейшината им съобщава нашата воля. Напуснали храма, юношите забравят всичко, помнят само сиянието на Великия Дух и знаят, че волята му е закон.

– Не ви ли се случва да се провалите?

– Никой не е застрахован от това. Не сме вълшебници, а учени. Бабуваме на новата цивилизация. Може би отстрани нашата работа изглежда не особено хуманна, но...

Павлиш го прекъсна:

– Идеално сте научили езика. Кога и как?

– Не ми напомняте. Намъчих се с тия информационни инжекции. Сигурен съм обаче, че зная руски по-добре от вас, владее огромен запас от думи.

– Възможно е – съгласи се Павлиш. – Имате ли хранилище на езикова информация там, у вас?

– Да, включително и всички основни езици на Земята. Информационният разтвор се инжектира направо в мозъка. Информационните разтвори използват и в нашия експеримент. На другите планети обучението по

земеделие продължава стотици поколения, в долината – половин час. Излезли от храма, „обработените“ туземци знаеха за оранта, сеитбата и жътвата всичко необходимо.

Павлиш стана от одъра, пристъпи и спря на две крачки от младежа. Неприятно беше да съзнаваш, че ако посегнеш, можеш да промушиш събеседника си с пръст.

– Да сте чували девиза на езуитите: „Целта оправдава средствата“?

– Да се затварят животни в зоологическа градина също е жестоко. Ами работата в цирка, тежестите, които ги карате да мъкнат? Режете маймуните, заразявате ги с мъчителни болести – равнодушно каза младежът.

– Но ние правим това за хората. Между тях и животните разликата е съществена – те са разумни!

– А откъде започва разумът? Само инстинкти ли движат маймуни-те? Казахте, че правите опити върху животни за благо на разумните същества, царете на природата. Съществата, които са съумели да докажат правото си да се наричат разумни. Жителите на тази планета правят едва първите си стъпки по пътя към разума. Необходим им е ментор, учител, понеже този път е труден и дълъг. Наставникът може да го облекчи. В крайна сметка, като скъсяваме пътя, ние ги предпазваме от излишни жертви. Сега вие се ръководите от чувствата. Истинският учен задължително трябва да се откаже от емоции. Те водят до ненужни трагедии.

– Да – съгласи се Павлиш. – Движат ме чувства, но... Приказвах с вашите опитни зайчета, със Старейшината...

– Старейшината е умник, великолепна мутация, гордостта на моя предшественик...

– Виждате ли. А на мен ми е неприятен...

– Пак емоции. Той е помощник на боговете. Някой ден благодарните потомци ще му издигнат паметник в тази долина.

– Но аз говорих и с Жило, и с Рекичка. Помислили ли сте какво ги е накарало с риск за живота си да избягат от долината? Инстинктът ли?

– Не е точно така. Жило попадна под влиянието на Немия Ураган. А той беше чужд в тази долина. Дойде тук случайно през някакъв неизвестен за нас проход в скалите. Позволихме му да остане, защото мислехме, че влиянието му ще бъде минимално. Дори смятахме, че е интересно да влеем свежа генетическа струя в нашата група. Сбъркахме. След време стана нужда да го ликвидираме.

– Защо?

– Не се адаптира към долината. Беше свикнал с големите простори. Беше ловец. Освен това бе на много по-ниско ниво от нашите подопечни. Даже говорният му апарат не беше достатъчно развит. С удоволствие бихме го пуснали на свобода. Вече се канех да изтрия спомена му за долината и да заповядам на воините да го отнесат при реката. Ала той избяга, преди да изпълня набелязаното. Върнаха го в безнадеждно състояние. И без това щеше да умре. Излишното милосърдие ни докара само неприятности.

– Много леко приказвате за тези неща.

– Лично на мен ми е искрено жал за тия същества. Както за всяко живо същество, независимо дали е разумно или не. Но трябва да си призная, че в долината ние не сме единствените стопани. Старейшината също притежава известна власт. И тая власт се базира на обичаи, които не са изработени само от нас. Колективният разум на племето също е фактор, с който се съобразяваме. За седемдесет години тук се родиха и оформиха неговата митология, традиции и обичаи. Например племето принася в жертва на боговете болите и ранените. Те му пречат, спъват живия социален организъм и то се освобождава от тях. Когато започнахме, туземците чисто и просто се изяждаха един друг. Сега убиват в храма и ни оставят телата за изследване. Без нас те биха продължавали да изяждат своите ближни. Урагана беше принесен в жертва. Но той успя да всее смут в живота на нашето племе. Внуши на родната си дъщеря Рекичка и на заварения си син Жило мечтата по широките простори.

– Вие си противоречите. Мечтата е понятие, свойствено само за разумните същества.

– Неправилно се изразих. Не мечта, а желанието да се измъкнат от долината, да стигнат до реката, на широките простори, където има много храна. С една дума, бил е на верен път – действувал е чрез стомаха. По-приятно е да ядеш месо, отколкото жито. Ние научихме туземците на селско стопанство и съкратихме донякъде съзнателно, донякъде по необходимост месния им порцион. Жило е млад, енергичен представител на племето. Вгледайте се по-внимателно в него – той е по-слабо окосмен от другите, по-висок е и стойката му е по-изправена. Възлагах на него големи надежди. Исках да видя какво потомство ще се получи от него и дъщерята на Старейшината. Страшно интересно е. Може би точно тук ще направим скок напред, ще спестим няколко десетилетия. И аз не губя надежда, че ще открием Жило.

– А Рекичка?

– Рекичка има лоша наследственост. Прекалено емоционална е.

Изобщо не бих искал тя да има деца.

Павлиш почувствува, че разговорът престава да го интересува. До при не можеше да разбере защо. Сякаш вече беше слушал всичко това. Знаеше предварително какво ще каже увлеклият се младеж, знаеше, че ще има готов убедителен довод за всяко негово възражение. Даже беше сигурен, че никога не ще разколебае дълбоката увереност на експериментатора в правилността и необходимостта на всичко, което е направил в тази долина.

От момента на раждането целият живот на детето бе разпределен предварително от безстрастните автомати: кога ще се ожени, колко деца ще има, с какво ще се занимава. И ако някой въставаше срещу съдбата, беше наказван жестоко и неумолимо от великите „духове“ и техните слуги на планетата – воините на Старейшината.

Затова, ако досега Павлиш съчувствуваше на Рекичка и Жило само защото ги беше спасил и по този начин ги бе отделил от безликата тълпа жители на долината, то сега виждаше в бегълците герои от гръцка трагедия, въстанали против съдбата. Нямаха шансове за победа. И все пак, както може да се очаква от герои, не отстъпиха.

– Можете да ме попитате – достигна до Павлиш равният глас на младежа – дали Рекичка не е била водена от чувството, което при хората се нарича любов? Възможно е. Можем да наречем любов и отношенията при животните – самката следва самца. Така или иначе сигурен съм, че именно генетическата неустойчивост на Рекичка, наследеният от баща ѝ първобитно див нрав, съвсем наскоро преодолян от другите жители на долината, са пробудили у Жило атавистични чувства на хищник, който се стреми да впие зъби в топлия хълбок на дългонога...

– Вижте, някой дойде – прекъсна го Павлиш. Роботите като но команда се обърнаха към изхода. Чукаше се.

– Старейшината – каза младежът с облекчение. – Той чука така. Условен знак. Няма право да влиза тук, макар че подозирам – надничал е.

Момъкът бързо тръгна към вратата.

Павлиш остана. Роботите го гледаха сърдито, а може и така да му се е сторило. Мигар са хванали Жило? Няма да го убият – прекалено ценен генетически материал е. Той е нужен. Ала никога вече няма да види широката равнина. И никога вече до него няма да тича Рекичка защото Жило трябва да помогне за успеха на големия опит.

Павлиш приближи до екрана, който „гледаше“ към реката. Проливният дъжд продължаваше. Реката се бе разляла нашироко из равнината, достигаше почти до скалите, а над кипящата вода, като тъмни острови,

стърчаха върховете на дърветата, Не, ясно е, че сега не би могъл да стигне до кораба.

– Отпратих го – каза момъкът, като се върна. – Не са хванали Жило и имам всички основания да предполагам, че се е удавил.

Той отиде до екрана, вгледа се в бушуващата вода.

– Не, няма да се спаси.

Въздъхна тъжно.

– Забележителен самец беше. След време можеше да стане вожд на племето.

– И на мен ми е жал за него – каза Павлиш. – Но иначе. Не заради експеримента.

– Знам – усмихна се горчиво момъкът и разпери дългите си нервни ръце. – Но какво да се прави? Разумът изисква да имаме търпимо отношение един към друг. Изморих се днес. Време е да си почина.

Младежът погледна още веднъж към екрана и се обърна към Павлиш:

– Рисковано е да се прибирате сега. Останете тук. Никой няма да ви безпокои. Тези порои обикновено траят няколко часа. А водата в реката ще спадне много скоро. Поспете, и вие сте уморен.

– Благодаря – каза Павлиш. – Ще се възползувам от поканата ви. Иска ми се момчето да остане живо.

– Нямате представа колко ниско се цени животът в първобитното общество. След няколко дни всички, включително и Рекичка, ще са забравили това младо същество.

– Да, впрочем може ли да ви задам един въпрос? – попита Павлиш. – При положение, че сте изолирали неголямо племе, няма ли опасност от израждане?

– Това е сериозен проблем. След няколко години ще се прояви с цялата си острота. От началото на експеримента са се сменили само пет-шест поколения – те живеят по-малко от вас или мен например – но вече се забелязват признаци на израждане. Ние влияем на генетическата структура, опитваме различни типове мутации. Понякога получаваме любопитни резултати, дори се появява изкушението да отгледаме нови раси – триоки, двуопашати и прочие и прочие същества. Не е изключено на друг континент на планетата след време да бъде създадена втора лаборатория, където ще се проследяват възможните варианти на физиологическата еволюция. Ще опитаме да конкурираме природата...

– Лека нощ – каза Павлиш.

– Храна носите ли си?

– Да. Не съм гладен. Уморен съм.

– Отивам си – каза младежът. – Понякога тази работа е много уморителна. Ще ми се да замина за година-две да си отпочина, да преценя резултатите.

– Какво ви пречм?

– Чувството за отговорност. Не мога да захвърля долината на произвола на съдбата. Всеки ден крие изненади. А съм наставник и мой дълг е да бъда до тях. Никой освен мен не познава лично всеки жител на долината, не знае техните навици и предпочитания.

– Вие сте герой.

– Да – съгласи се момъкът. И в този момент приличаше на мисионер, който е готов да сложи главата си на ешафода в някоя еретична, дива страна и се гордее, че тъкмо нему се е паднала тази възможност. – Колко прекрасен ще бъде денят – надявам се да го доживея, – когато ще мога уверено да кажа: „Разумни сте, деца мои! Повече не ви е необходим учител...“

– Ще дойде ли някога? – изрече Павлиш със съмнение.

КРУШЕНИЕТО

Когато младежът се разтвори във въздуха, екраните угаснаха, роботите се отместиха и вратата, беззвучно плъзнала се по улите, падна. Павлиш усети, че страшно му се спи.

Старателно подреди снаряжението си на пода до одъра, остави см само мундшука. Докато спеше, се обърна и го изпусна, но не усети – младежът беше заповядал на роботите да повишат съдържанието на кислород в помещението.

Когато Павлиш се събуди, него още го нямаше. Или спи, или са го извикали при началството, може и на съвещание, или пък седи в своята лаборатория и мисли ли, мисли как да се отърве от Павлиш, та да се справи с неочакваните спънки, с които неспокойният землянин обърка старателно премисления експеримент.

Нямаше четка за зъби, липсваше и вода за миене. Павлиш застана на главата си, размърда крака, за да раздвижи кръвта в жилите си. Роботите се приближиха, включиха приборите на пулта – изглежда, регистрираха необичайната поза, смятаха я за част от експеримента. Хапна бавно, защото трябваше да реши дали веднага, щом дойде копието на момъка, да поема към кораба (бива ли най-сетне да рушиш чуждата лаборатория, понеже си решил да съдиш чуждата цивилизация по твоите земни мерки), или пък да протака, да остане още един ден, да научи повече за жителите на долината и ведно с тях – и за мисионера, за да се върне към спора с него, въоръжен не само с емоции, но и с факти.

Реши да се придържа към втория вариант, пристъпи до пулта и дояждайки втория сандвич, опита да се ориентира как се включват екраните за наблюдение. Обезпокоеният робот приближи, но Павлиш успя да натисне необходимото копче.

Екранът, насочен към селото, му показва, че нивото на дъждовната вода вече е наравно с подовете на колибите. Селото и просторът зад него бяха обвити в сребриста светлина – високо в небето слънцето проникваше през облаците. Дъждът бе попреминал.

Вторият екран, който гледаше към реката, му показва още един сребрист ден, вероятно подобен на последния ден от потопа, когато господ вече се е бил уморил да полива света, но още не е бил разчистил облаците. Ще трябва да поотложи връщането си.

Но да стои затворен също не влизаше в плановете на Павлиш.

Дояде сандвича, изпи кафето, облече се. Оставаше само да щракне заралото на шлема и може да напусне скучния храм. Младежът не се появяваше.

В следващия половин час Павлиш зареди отново камерата, запозна се детайлно със затвора си, докато търсеше начин да се свърже с лабораторията, за да накара момъка да побърза или да го събуди. Реши да натиска всички копчета подред. Вече вдигна ръка над първата редица, когато някакво раздвижване на екрана спря ръката му във въздуха.

Ритмично шляпайки по водата и калта, към селото приближаваха воители. Старейшината ситнеше отзад, отвреме на време раззинваше широко уста, явно заповядваше, припираше. Селото мълчеше, никой не излезе да гн посрещне, никой не надникна от вратите.

Павлиш много искаше да подминат Рекичкиния дом, запътени някъде по своите си работи – на лов за мухи или да огледат дали Бялата смърт не е оставила сироти дечица. Ала те се спряха пред входа на колибата, където беше измъченото момиче, Старейшината излезе напред и почна да командува. Воините гледаха пред себе си, както подобава на изпълнителните войници от всички времена.

Павлиш машинално протегна ръка, намери копчето за настройка – образът се приближи.

Майката на Рекичка надникна навън, сетне излезе от колибата с надеждата да умилюсти Старейшината. Той късо махна с ръка – воините сграбчиха жената и я откъгнаха настрана. И едва тогава Старейшината се осмели да влезе вътре, съпровождан от двама воители: единият отпред, а другият след Старейшината.

Операцията беше проведена на високо професионално киво. В движенията на Старейшината личеше съзнанието за безнаказаност на дребен деспот, всмукал част от силата, която стои зад гърба му.

Павлиш каза на робота, застанал неподвижно до него:

– Отвори вратата.

Роботът не помръдна.

Павлиш включи „лингвиста“ и повтори заповедта, но той не беше набрал необходимата информация през вчерашния ден – езикът му беше непознат.

– Дявол да ви вземе всичките! – изруга Павлиш, изтича до вратата и се опита да открие механизма, който я движеше. За съжаление вечерта не беше погледнал какво правят роботите, за да я затворят. От удара с юмука вратата глухо зазвъня, но не помръдна.

Върна се при пулта. Май ще трябва да изиграе ролята на

невъзпитан слон в стъкларски магазин...

Старейшината се измъкваше от колибата със задника напред. После на бял свят излетя старица, оная същата, дето разбираше от билки. Тя плюсна в калта, но никой от воините не се помести, за да я вдигне. Сетне двама воини повлякоха Рекичка към ручей.

Нямаше сили да чака повече. Павлиш натисна няколко копчета едновременно. Пултът отвърна с яростно блещукане и с подмятане на стрелки. Роботът се опита да го изтика от приборите, но гостът ядно отблъсна железния служител, той се търколи и халоса своя колега, завтекъл се да му помага.

Павлиш нарушаваше все повече и повече отмерения пулс на приборите. Някой трябваше да го чуе! Някой трябваше да се сети, че в храма нещо не е наред.

Воините влачеха Рекичка към пътеката – може би към храма, а може и към пещерата на Старейшината.

– Идиоти! Малко ли я мъчихте вчера?

Старейшината ги следваше отзад. Беше самата съдба. Малкият Велик Дух. Зад гърба му хората изпълзяваха от колибите, под дъжда. Някой помогна на старицата да стане.

В съседство, на другия екран, се мярна нещо черно.

Павлиш хвърли поглед натам. По реката, едва различима сред Плаващите дървета, се носеше дълга издълбана лодка. Хората в нея приличаха на вертикални чертички. Лодката приближаваше. Павлиш увеличи образа и отново погледна първия екран. Майката на Рекичка се хвърли към воините, вкопчи се в козината на Старейшината. Той се дръпна напред, озъби се и приклекна, като че се уплаши.

Викна нещо. Един от воините се обърна и вдигна копието над жената.

Лодката извиваше, приближаваше към урвата, носеше се право към камерата. Може би там е Жило?

Жената падна на пътеката, замята се във водата, локвата потъмня от кръвта ѝ. Воините продължаваха спокойния си ход. Старейшината ги настигна. Хората от колибите пристъпяха до лежащата жена. Мълчаха.

Лодката приближаваше урвата.

– Какво е станало, Павлиш? Решили сте да разрушите лабораторията? Само това липсваше. Готов съм да прокълна деня...

Павлиш изключи втория екран. Не искаше младежът да види лодката. Надяваше се, че на носа ѝ стои Жило, загиналият при наводнението упорит Жило.

– Убиха я – каза Павлиш. – Виджте. И това ли влиза в експеримента?

– Да, печално наистина – съгласи се младежът.

Даде по-голямо увеличение, но екранът показваше само гърбове, скупчени над убитата жена. Космати превити гърбове.

– Как стана това?

– Отворете вратата – каза Павлиш. – Те влачат Рекичка нагоре. Старейшината взема властта в ръцете си.

– Успокойте се – спокойно отговори момъкът. – В ранните етапи от развитието на обществото властта на вожда не е безгранична.

– Вие сам ме уверявахте, че контролирате целия живот на долината. Да не би наистина Рекичка да ви е неудобна като нестабилен тип?

Павлиш видя, че вратата се вдига нагоре.

– Почакайте тук – каза младежът. – Ще се справя и без вас. Нямаме право да подронваме авторитета на Старейшината. За нас той е по-необходим от половината жители на селото.

Павлиш не послуша младежа. Изтича след него. Процесията идваше насам.

– Спрете! – гласът на момъка се разнесе далече из долината.

Интересно, рече си Павлиш, как ли са решили проблема за разпространението на звука?

Воините спряха. Хвърлиха Рекичка на земята.

– Старейшино, влез в храма! – заповяда младежът.

– Слушам Велики Дух – отвърна Старейшината, покланяйки се до земята. Изкачи се по каменните стъпала и спря пред Духа.

– Рекичка няма да живее – каза Старейшината просто.

– Не съм ти давал такова указание.

– Рекичка няма да живее. Ако тя е жива, утре двама, трима, четири-ма ще избягат от долината. Те ще кажат: „Старейшината не е велик. Духовете са го изоставили.“

– Убил си майка й?

– Тя вдигна ръка на мен, искаше да ме убие. Моите воини излязоха по-бързи.

Младежът разтвори ръце и се обърна към Павлиш:

– Виждате, че доводите му са логични.

– И вие сте съгласен с него?

– Той не мисли за себе си. Мисли за съдбата на общината.

– Удобно оправдание.

– Вие сте неразумен събеседник.

– А пък вие съжалявате, че съм тук. Не сте сигурен в абсолютната

правота на постъпките си. Събитията се изплъзват изпод контрола ви, но вие все така упорито се вкопчвате в илюзията за чистия експеримент. Ако не бях аз, тутакси щяхте да узаконите убийството на момичето. Още повече че тя представлява интерес като обект за паталогоанатомична аутопсия.

– Прав сте – отвърна сухо младежът.

Старейшината чакаше, сигурен в правотата си.

– Не мога да се намесвам в техните решения – каза момъкът.

Павлиш не отговори. Реши, че няма да им даде Рекичка, каквото и да правят воините, Старейшината и безплътният мисионер. Къде е Жило? Да беше в тази лодка!...

– Какво ще правите с Рекичка? – попита младежът Старейшината.

– Ще изпълня волята на боговете – отвърна той и на Павлиш му се стори, че се подсмива. Боговете са всемогъщи, но понякога можеш и да ги измамиш – нека си мислят, че Старейшината им се подчинява безпрекословно.

– Тогава я пусни – намеси се Павлиш. Старейшината се учуди. Отвърна не на Павлиш, а на младежа.

– Духовете казват: „Старейшината наказва виновните и храни хората. Ако Старейшината не наказва виновните, ще го убият. Няма да има кой да храни хората.“

– Дайте ми Рекичка – каза Павлиш на руски.

– Защо ви е? Ще я вземете на Земята ли? Ще я настаните в зоологическа градина?

– Не, тя ще си живее на тази планета. Но аз ще ѝ помогна да намери племето на баща си.

– Нека тя стане жертва на Великия Дух – каза тихо Старейшина. – Великия Дух обича жертвите.

– Прави каквото знаеш – съгласи се младежът.

– Ще пренесем тялото ѝ в храма – каза Старейшината и отново се поклони на младежа. – И тялото на майка ѝ. Ще гледаш вътре в тях и ще четеш знаците на съдбата.

Рекичка се свести. Привдигна се на лакът, позна Павлиш:

– Дух – каза тя. – Боли ме. Къде е Жило?

– Не се тревожи – отвърна Павлиш. – Жило ще дойде.

– Не говорете глупости – рече младежът, слезе по стълбите и отиде при Рекичка.

Воините и Старейшината го гледаха.

Павлиш изви очи нагоре. Според неговите сметки другите

трябваше да се появят до входа на пещерата. Стори му се, че някаква тъмна фигура се мярна на ръба на урвата и се скри.

Жителите на селото стояха долу до ручея и не се разотиваха.

Дъждът почти спря, а вятърът разпръскваше облаците.

– Можете да им кажете, че Рекичка ви трябва в храма – викна Павлиш на младежа, за да мине време.

– Законите, по които живеят тези същества, Павлиш, са извън нашите желания.

– Вие сте ги създали.

Горе имаше хора. Павлиш гледаше да не показва интереса си към това, което ставаше до пещерата.

– Отведи я – каза младежът. Сетне погледна Павлиш. Гласът му беше тъжен: – Вие сте чужд тук, не познавате психологията на тези същества, мъчите се да разбиете живота им, да ги вкарате отново в бездната на дивачеството. Какво ви кара да го правите?

Воините по знак на Старейшината подхванаха Рекичка под мишниците.

– Дух – каза Рекичка на Павлиш, – ще ме убият.

– Не – отвърна високо, за да отвлече вниманието на присъстващите от хората, които вече пълзяха по пътеката. Всеки момент ще се покажат иззад завоя. – Казвам ти...

Не можа да довърши.

Жило стоеше на пътеката до завоя, няколко метра по-горе. Размахваше прашка и Павлиш го оприличи на младия Давид.

Камъкът удари Старейшината в рамото, той се олюля, понечи да се обърне натам, откъдето долетя камъкът, но не успя, защото друг човек, застанал до Жило, го прикова към земята с копието си.

Воините се втурнаха нагоре, забравили за духовете и Рекичка.

Само двама успяха да стигнат до Жило – копията на ловците ги порязваха в движение. Горе се завърза битка. Жило се измъкна и с огромни скокове се понесе надолу към Рекичка...

Слънцето вече проваляше към хоризонта, когато Павлиш излезе от пещерата и спря до купчина камъни.

Жило го чакаше зад тях. Изпрати Павлиш до изхода.

– Ще се върнеш ли, Дух? – попита.

– Ще гледам – каза Павлиш. – Но не обещавам.

– В селото ще кажа, че ще се върнеш – рече Жило уверено.

– Е, добре – усмихна се Павлиш.

– Дай ми светлина – каза Жило.

– Каква светлина!

Жило посочи резервния фенер на Павлиш.

– Защо ти е?

– А като ходя нощем из долината? Бялата смърт се страхува от светлината.

– Вече е убита.

– Има всякакви зверове.

Жило ужасно много искаше да получи фенера, да се приобщи към великото тайнство.

– Можех да си го взема сам. Ти не видя. Ама не го взех. Дай.

– Вашето благородство, млади човече, прехвърля всякакви граници – каза Павлиш на руски, като изключи „лингвиста“.

Жило не разбра, протегна ръка. Павлиш откачи фенера и го подаде на момъка. Той натисна копчето и насочи лъча към дъното на пещерата, тъй като през деня светлината на фенера не се виждаше.

– Хубава светлина – каза. – Тръгвам. Хората на Немия Ураган ще започнат пира без мен. Туй е лошо.

– Това наистина е лошо – съгласи се Павлиш. – Всичко ще изядат.

– Не, не всичко – сериозно отвърна Жило. – Аз съм велик ловец и велик воин. За мене ще оставят.

– Добре де, върви, нахалнико – каза Павлиш. – Гледай Рекичка да лежи и старичката да ѝ дава билки.

– Знам – рече Жило. И си отиде. Обърна се и си тръгна. В долината още не бяха се научили да се сбогуват. Освен това Жило, макар че се смяташе за голям ловец, не беше сигурен, че ще му оставят месо.

Павлиш се забави до реката. Водата беше спаднала, но още бе мътна. Ще трябва да върви под водата и може да го отнесе. Провери добре ли са прикрепени камерите.

– Отишли сте си, докато ме нямаше – чу Павлиш глас зад гърба си.

Младежът бе приближил беззвучно, както и подобава на един дух.

– Тичам подир вас още от храма, Павлиш. Така се губи много енергия.

– Поговорихме си за всичко.

– Да. Почти за всичко. Бих искал да ви задам още един въпрос.

– Слушам ви.

– Включвахте ли втория екран?

– Да.

– И сте видели как диваците се промъкват към долината?

– Сам вие ме предпазвахте от намеса в живота на планетата.

– Ако не бяхте вие, Жило никога не би се добрал до племето на Немия Ураган.

– Запазете мнението си – отвърна Павлиш и прекрачи. Водата се надигна, обливайки обувката му. – Сигурен съм, че ако тази история с Жило не беше станала сега, все едно, след месец или след година непременно щеше да се случи. Вие сте поставили експеримент над разумни същества, а сте взели под внимание само инстинктите им. Искали сте да превърнете неразумните същества в разумни, като в същото време отричате правото им на разум. Честно казано, аз съм доволен, че стана така. А за да се убедите и вие, бяха необходими драматични събития.

– В нещичко сте прав – призна младежът, настигна Павлиш и продължи по водата, едва докосвайки я. – Във всяка работа стават грешки.

– Ако решите да избирате нов вожд, имайте пред вид, че Жило е склонен към самохвалство.

– Мислил съм за това. Сбогом – каза младежът. – По-добре да не бяхте идвали тук.

– Сбогом – отвърна Павлиш. – Не съжалявам, че дойдох. Най-малкото вече няма да можете да затворите отново долината. Хората ще имат месо и кръгзорът им ще се разшири.

– Да, ще се наложи да прекратим експеримента. Но ще продължим наблюденията.

– Разбира се, наблюдавайте – съгласи се Павлиш. Водата вече стигаше до кръста му, дърпаше го към дълбокото и пристъпващият по нея момък говореше отгоре, почти от небето.

Павлиш направи още една крачка и потъна до гърди. После целият. Когато се измъкна на другия бряг, младежа вече го нямаше.

КРАЙ

© Кир Буличов
© Нина Ракева, превод от руски

Кир Булычѳв
Великий Дух и беглецы

Сканиране и разпознаване: Мандор, 2000
Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1232>]